

Spis treści

Wstęp.....	2
1Teren realizacji Planu Rozwoju Lokalnego.....	4
1.1Delimitacja obszaru realizacji planu.....	4
1.2Charakterystyka obecnej sytuacji społeczno – gospodarczej.....	6
1.2.1Potencjał gospodarczy.....	6
1.2.2Demografia.....	11
1.2.3Bezrobocie.....	17
1.2.4Edukacja.....	19
1.2.5Ochrona zdrowia.....	22
1.2.6Kultura, sport, turystyka.....	25
1.2.7Mieszkalnictwo.....	27
1.2.8Gospodarka komunalna.....	30
1.2.9Stan i ochrona środowiska.....	39
1.3Analiza atutów, problemów i zagrożeń oraz szans rozwoju gminy Nowogrodziec	41
2Podokresy programowania 2004 - 2007.....	49
3Powiązanie projektów z celami strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno – społeczno – gospodarczego gminy.....	51
4Powiązanie projektów z innymi działaniami realizowanymi na terenie gminy, powiatu.....	53
5Oczekiwane wskaźniki osiągnięć Planu Rozwoju Lokalnego.....	54
6Plan finansowy na lata 2004 – 2007.....	58
7System wdrażania.....	60
7.1Prace wdrożeniowe.....	60
7.2Zasady prac.....	65
8Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej.....	66
8.1System monitorowania Planu Rozwoju Lokalnego.....	66
8.2Sposoby oceny Planu Rozwoju Lokalnego.....	68
8.3Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi.....	68
8.3.1Współpraca pomiędzy Urzędem Miejskim a organizacjami pozarządowymi.....	68
8.3.2Współpraca pomiędzy Urzędem Miejskim a sektorem publicznym i prywatnym	69
8.4Public relations Planu Rozwoju Lokalnego.....	70
Spis tabel.....	71
Spis wykresów.....	72
Spis rysunków.....	72

Wstęp

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR) jest jednym z siedmiu programów operacyjnych, które służą realizacji Narodowego Planu Rozwoju/Podstaw Wsparcia Wspólnoty na lata 2004 - 2006 (NPR/PWW). ZPORR rozwija cele NPR, określając priorytety i kierunki polityki regionalnej państwa w pierwszym okresie członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Realizacja tej polityki w ramach ZPORR, będzie współfinansowana ze środków Funduszy Strukturalnych.

Plan niniejszy opracowany został według wytycznych Zintegrowanego Programu Rozwoju Regionalnego - Uzupełnienia Programu z dnia 28 sierpnia 2004 r. W Działaniu 3.1. Obszary wiejskie oraz w Działaniu 3.2. Obszary podlegające restrukturyzacji przewidziane są do realizacji projekty, które mają wpływ na zwiększenie atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej obszaru objętego projektem oraz tworzą warunki dla wzrostu zatrudnienia. W ramach tych Działań. Do realizacji przewiduje się projekty inwestycyjne zlokalizowane na obszarze gminy Nowogrodzic wynikające z Planu Rozwoju Lokalnego.

Rodzaje kwalifikujących się projektów do złożenia w ramach Działania 3.1 i 3.2 zawierają się w obszarach:

- budowa lub modernizacja urządzeń do odprowadzania i oczyszczania ścieków,
- budowa lub modernizacja urządzeń zaopatrzenia w wodę i poboru wody,
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii,
- poprawa jakości powietrza,
- gospodarka odpadami,
- przeciwdziałanie powodziom,
- budowa lub modernizacja dróg gminnych i powiatowych o znaczeniu lokalnym,
- kompleksowe uzbrojenie terenu pod inwestycje,
- budowa lub modernizacja lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej

oraz dodatkowo w Działaniu 3.2:

- inkubatory przedsiębiorczości.

Według ZPORR-u warunkiem koniecznym do uzyskania dofinansowania w ramach Działania 3.1 oraz 3.2 jest załączenie do wniosku o przyznanie dofinansowania na zadanie inwestycyjne Planu Rozwoju Lokalnego gminy. W planie tym powinno być ujęte zadanie, o dofinansowanie którego ubiega się gmina.

Plan Rozwoju Lokalnego – jest nowoczesnym narzędziem zarządzania. Służy realizacji polityki programowania rozwoju lokalnego, regionalnego. Obejmuje on analizę i diagnozę sytuacji obecnej, wyznacza wizję rozwoju samorządu, opis planowanych zadań inwestycyjnych na lata 2004-2007 oraz plan finansowy na lata 2004-2007.

Przystępując do pracy wykorzystano zapisy z obowiązujących dokumentów oraz informacje i materiały udostępnione m.in. przez Urząd Statystyczny. Ich celem było zdiagnozowanie stopnia rozwoju społeczno - gospodarczego regionu w odniesieniu do możliwości wykorzystania potencjału gminy. Prace studialne oraz informacje uzyskane o gminie pozwoliły na przeprowadzenie analizy mocnych i słabych stron, a w konsekwencji wskazały możliwe i konieczne obszary aktywności prowadzące do zrównoważonego rozwoju gminy Nowogrodzic.

Na podstawie analiz tendencji rozwojowych w gospodarce gminy uznano za właściwe opracowanie planu rozwoju regionu nakierowanego na intensyfikację działań inwestycyjnych, na trwałe zwiększenie konkurencyjności, dbając tym samym o zrównoważony rozwój środowiska.

Materiał ten jest kontynuacją długookresowego planowania rozwoju społeczno -gospodarczego, a tym samym czynnikiem sprzyjającym redukcji strukturalnego bezrobocia i przeciwdziałaniu marginalizacji obszarów wiejskich.

1 Teren realizacji Planu Rozwoju Lokalnego

1.1 Delimitacja obszaru realizacji planu

Niniejszy dokument „Plan Rozwoju Lokalnego” odnosi się do terenu Gminy Nowogrodziec. W dalszej jego części opisane są dokładnie planowane do realizacji zadania inwestycyjne w obrębie gminy na lata 2004 – 2007, uwzględniając:

- podokresy programowania,
- powiązanie projektów z celami strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno – społeczno – gospodarczego gminy,
- powiązanie projektów z innymi działaniami realizowanymi na terenie gminy,
- oczekiwane wskaźniki osiągnięć Planu Rozwoju Lokalnego,
- plan finansowy na lata 2004 – 2007,
- system wdrażania,
- sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej.

Gmina Nowogrodziec położona jest na terenie województwa dolnośląskiego (w północna – środkowej części dawnego województwa jeleniogórskiego) w kierunku północnym od Jeleniej Góry. Teren jest fality, lekko pofałdowany, położony na pogórzu Gór Kaczawskich. Przez gminę przepływa rzeka Kwis (lewy dopływ Bobru), stanowiąca zlewisko rzeki Odry. Gmina całkowicie położona jest poza obszarem Parków Narodowych i krajobrazowych, a najbliższej (na północ od Nowogrodźca) znajduje się obszar rezerwatu florystycznego Brzeźnik. Najważniejszym, a jednocześnie największym miastem w gminie jest Nowogrodziec, którego zamieszkuje ponad 4000 mieszkańców. Ponadto w gminie znajduje się 13 wsi. Pełny wykaz danych demograficznych gminy znajduje się w dalszej części niniejszego opracowania.

Dodatkowo do niewątpliwych atutów gminy Nowogrodziec można zaliczyć między innymi:

- Położenie geograficzne: bliskość przejść granicznych z Niemcami (Jędrzychowice – 17 km), Czechy (Zawidów 40 km).
- Dobre położenie przy szlakach komunikacyjnych (droga krajowa nr 4, na terenie gminy znajdzie się również węzeł komunikacyjny na planowanej autostradzie A-4).
- Rezerwy terenów pod inwestycje przemysłowe.

- Na terenie gminy znajdują się tereny włączone do Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz objęte projektem Dolnośląskiego Parku Zrównoważonego Rozwoju – Nowogrodziec.

Poniżej zaprezentowano poglądową lokalizację gminy Nowogrodziec na tle województwa dolnośląskiego oraz wybiórczą charakterystykę podziału terytorialnego gminy.

Rysunek 1 Poglądowa lokalizacja gminy Nowogrodziec na tle województwa dolnośląskiego

	Gmina	Miasto	Obszar wiejski
Powierzchnia [ha]	17626	1617	16009
Liczba miejscowości (łącznie z miastami)	14	1	13
Liczba miejscowości wiejskich	13	-	13

Tabela 1 Wybiórcza charakterystyka podziału terytorialnego gminy Nowogrodziec

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2003 r.

1.2 Charakterystyka obecnej sytuacji społeczno – gospodarczej

1.2.1 Potencjał gospodarczy

Nowogrodzic to gmina, w której warto inwestować. Sprzyja temu dogodne położenie geograficzne w pobliżu granic z Niemcami oraz z Republiką Czeską. Przez gminę przebiegają ważne szlaki komunikacyjne: droga krajowa nr 4, oraz linie kolejowe: z Wrocławia w kierunku zachodniej granicy państwa i linia północ - południe łącząca Szczecin z Jelenią Górą. W sąsiedniej gminie Wędrzyniec znajduje się jedna z największych w Polsce stacji rozrządowych PKP.

Odległości do ważniejszych miast:

Rysunek 2 Lokalizacja Nowogrodźca na tle Polski

Przejścia graniczne (odległości):

- z Czechami: Jakuszyce - Harrachov (48 km), Zawidów - Frydland (43 km)
- z Niemcami: Jędrzychowice - Ludwigsdorf (32 km), Zgorzelec - Görlitz (27 km)

Międzynarodowe porty lotnicze:

- Wrocław (130 km)
- Kraków (345 km)
- Warszawa (480 km)

towarowe:

- Rothenburg (Niemcy 50 km)

Ważniejsze podmioty gospodarcze

- Kopalnie Surowców Mineralnych SURMIN-KAOLIN S.A. w grupie AKW - produkcja kaolinu na potrzeby przemysłu ceramicznego, papierniczego, gumowego, cementowego, itp.
- Ceramika PRZYBORSK Sp. z o.o. - jedyny w Polsce producent specjalistycznych kwasoodpornych i ługoodpornych wyrobów ceramicznych - kształtek i płytek
- Klinkiernia OŁDRZYCHÓW Sp. z o.o. - produkcja cegły klinkierowej
- HKP POLEN Sp. z o.o. - półfabrykaty do produkcji kosmetyków
- P. PSANS S.A. - producent dywaników samochodowych
- Przedsiębiorstwo Konserwacji Urządzeń Wodnych i Melioracyjnych MELIOBUD Sp. z o.o. - usługi melioracyjno-wodociągowe, transportowe, rekultywacyjne
- Przedsiębiorstwo Handlowo-Produkcyjne ZIŁOPEX - producent, eksporter i importer mieszanek, przypraw, koncentratów i dodatków stosowanych w przemyśle mięsny i rybny, przetwórstwie owocowo-warzywnym i cukiernictwie

Inwestorzy zagraniczni

- HKP POLEN Sp. z o.o. - produkcja kosmetyków (kapitał niemiecki)
- SILIKAT Sp. z o.o. - producent białych cegieł i płytek elewacyjnych (kapitał niemiecki i holenderski)

- P. PSANS S.A. - producent dywaników samochodowych (kapitał francuski)
- Kopalnie Surowców Mineralnych SURMIN-KAOLIN S.A. w grupie AKW - produkcja kaolinu do wyrobu ceramiki (kapitał niemiecki)

Firmy, w których miasto Nowogrodziec posiada udziały:

- HYDROTECH Sp. z o.o. - gospodarka wodno-ściekowa, projektowanie, budowa i modernizacja urządzeń i instalacji służących dla dostawy wody oraz odbioru i utylizacji ścieków
- Komunalne Przedsiębiorstwo Ciepłownicze TERMOEL Sp. z o.o. - wytwarzanie i dystrybucja pary wodnej i gorącej wody, budowa i eksploatacja kotłowni i urządzeń przesyłowych
- Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. - poręczenia kredytów dla małych i średnich przedsiębiorstw
- Businesspark Nowogrodziec Sp. z o.o. – doradztwo i „ściąganie” inwestorów do „Businessparku” usytuowanego obok Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz obsługa inwestorów zewnętrznych
- Specjalna Strefa Ekonomiczna Małej Przedsiębiorczości S.A. - udostępnianie terenów pod inwestycje

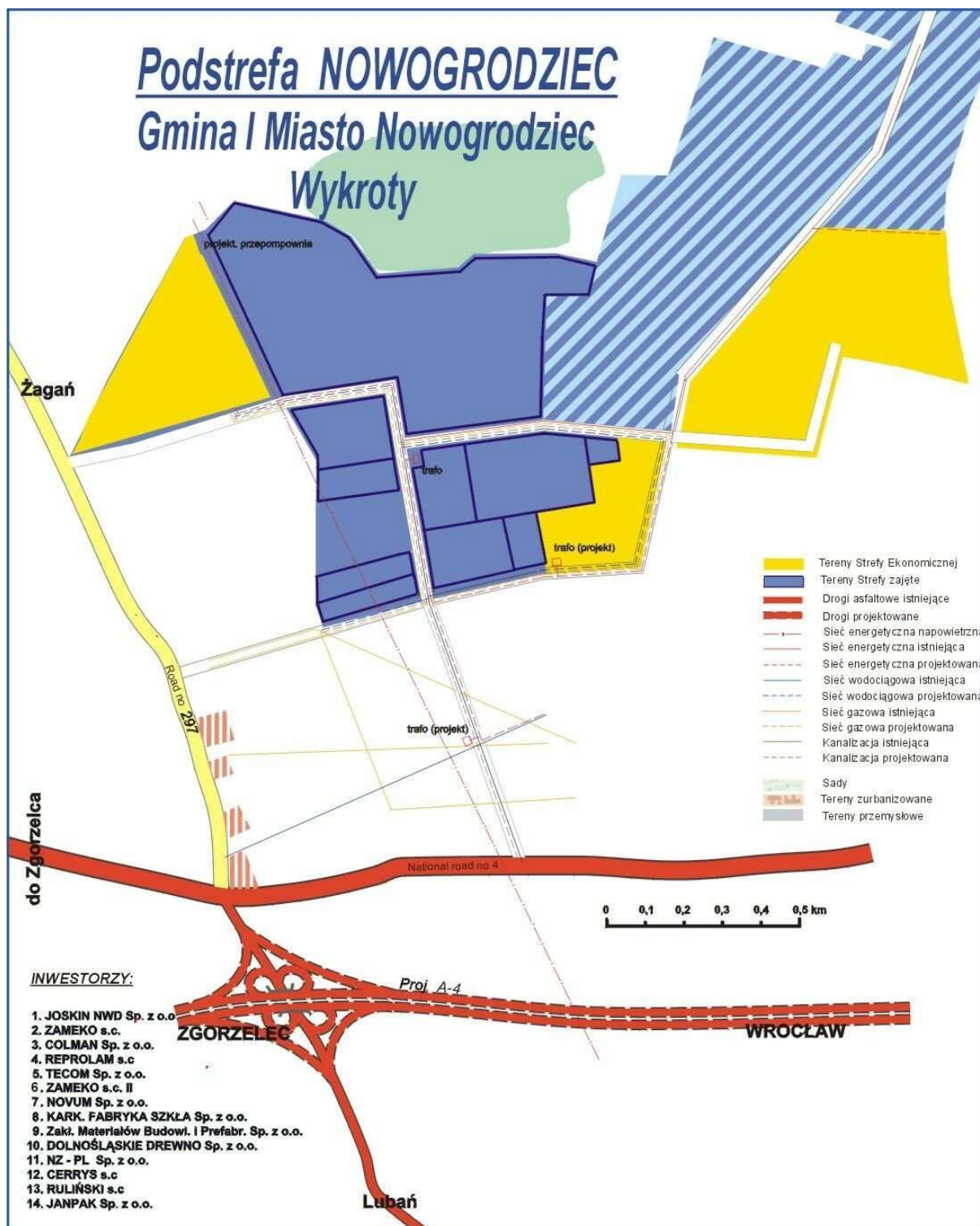
Planowane kierunki inwestowania

Opracowane w latach 1995-1996: Strategia Rozwoju Lokalnego i Plan Zagospodarowania Przestrzennego zakładały rozwój gospodarczy gminy poprzez stworzenie - z uwzględnieniem naturalnych walorów takich jak złoża surowców mineralnych oraz strategicznej lokalizacji - odpowiednich warunków i zachęt dla inwestorów. Opierając się na tych dokumentach, w 1998 władze gminy zdecydowały o utworzeniu **Strefy Aktywności Gospodarczej**, która jest głównym atutem gospodarczym gminy Nowogrodziec. Obszar o powierzchni około 300 ha, atrakcyjnie położony pod względem komunikacyjnym, w sąsiedztwie przejść granicznych z Niemcami w Jędrzychowicach i Zgorzelcu, niedaleko przejść z Czechami (Zawidów, Miłoszów), jest atrakcyjny m.in. dla produkcji, drobnej wytwórczości, działalności składowej czy magazynowej. Dodatkowy atut to włączenie części gruntów (106 ha) do Specjalnej

Strefy Ekonomicznej Małej Przedsiębiorczości w Kamiennej Górze, natomiast pozostałe 200 ha stanowi tzw. nowogrodzki „Businesspark”.

Poglądową mapę ilustrującą nowogrodzką Strefę Aktywności Gospodarczej prezentuje poniższy rysunek.

Rysunek 3 Strefa Aktywności Gospodarczej gminy Nowogrodzic

Prawdziwym wyzwaniem dla inwestorów jest jednak opracowywana w Nowogrodźcu wspólnie z Holendrami koncepcja Dolnośląskiego Parku Zrównoważonego Rozwoju. Idea wywodzi się z doświadczeń holenderskich. Zakłada m.in., że obszary przemysłowe winny wywierać jak najmniejszy wpływ na środowisko, by ich działalność nie naruszała równowagi ekologicznej, a także optymalizację wdrażanych inwestycji w sposób, który pozwalałby współpracować podmiotom gospodarczym na danym terenie i wykorzystywać wspólną infrastrukturę. Zakłada się też taki dobór zakładów, by było możliwe wytwarzanie półproduktów przez jeden zakład dla innego, czy przetwarzanie odpadów firmy sąsiedniej. Jednocześnie zakłada się wykorzystywanie lokalnych złóż surowców mineralnych, do których należą m.in. gliny czerwono i biało wypalające się, rozwinięte wydobywanie i przetwarzanie kaolinu. Daje to możliwość produkcji ceramicznych elementów budowlanych, cegły klinkierowej i silikatowej, kształtek szamotowych, itp.

Ułatwienia dla inwestorów

Korzystny układ gospodarczy, jaki przedstawia gmina Nowogrodzic uzupełnia potencjał „siły roboczej” w regionie. Wskazuje na to fragment dotyczący bezrobocia niniejszego opracowania. Stąd rozwój specjalnej strefy ekonomicznej w istotny sposób przysłuży się redukcji jednego z najbardziej palących problemów gminy – bezrobocia wśród osób w wieku od 18 do 24 lat oraz od 35 do 44 lat. W celu zachęcenia potencjalnych inwestorów podkreśla się ułatwienia wynikające zarówno z położenia geograficznego gminy Nowogrodzic, jak i te wynikające z deklaracji Zarządu Gminy. Są to między innymi:

- Teren bardzo atrakcyjnie zlokalizowany względem szlaków komunikacyjnych drogowych i kolejowych.
- Istniejąca na terenie strefy infrastruktura pozwala na podłączenie wszystkich mediów.
- Bliskość przejścia granicznego.

Deklaracje Zarządu Gminy

- Pomoc w załatwianiu spraw formalno - prawnych związanych z uruchomieniem działalności na terenie gminy.
- Możliwość negocjacji w zakresie stosowania ulg podatkowych.

1.2.2 Demografia

Najważniejszym czynnikiem, świadczącym o potencjale gminy, jest społeczność zamieszkująca jej obszar. Właśnie przekrój demograficzny jest często przesłanką do formułowania strategii gminy i wyznaczania celów do zrealizowania. W dalszej części niniejszego punktu przeanalizowana zostanie struktura demograficzna gminy Nowogrodzic.

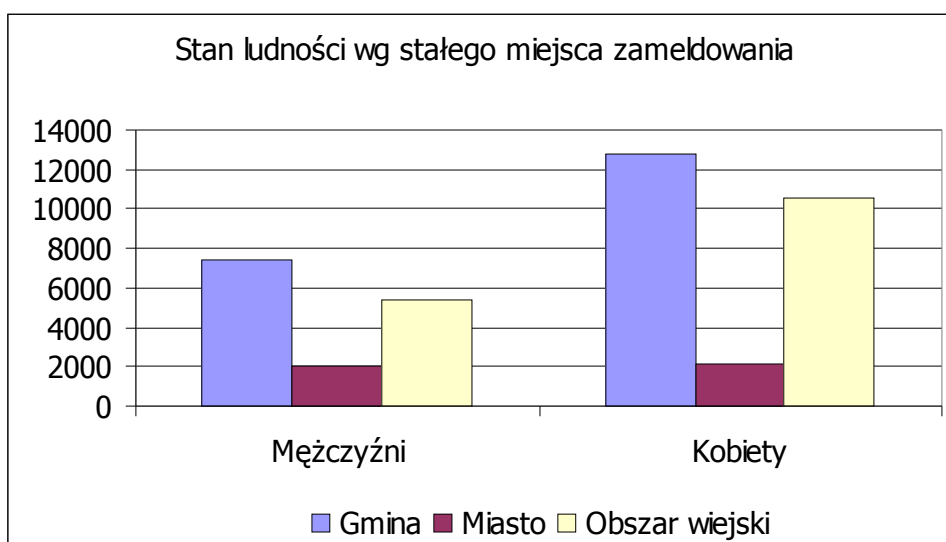
Wszystkie dane opracowane zostały na podstawie bilansów stanu i struktury ludności faktycznie zamieszkałej na terenie gminy w oparciu o Narodowy Spis Powszechny z uwzględnieniem zmian spowodowanych ruchem naturalnym i migracjami, różnicy między liczbą zameldowanych na pobyt stały a liczbą osób faktycznie mieszkających, rejestrów PESEL, sprawozdań urzędów stanu cywilnego i sądów wojewódzkich, a dotyczą one stanu na dzień 31 grudnia 2003 roku.

Poniżej, w formie tabel i wykresów, zostały zaprezentowane niektóre z parametrów określających strukturę i kondycję demograficzną gminy Nowogrodzic.

	Gmina	Miasto	Obszar wiejski
Stan ludności wg stałego miejsca zameldowania	9453	4163	5290
w tym mężczyźni	7358	2009	5349
w tym kobiety	12748	2154	10594
Urodzenia żywe	103	32	71
w tym chłopcy	67	18	49
w tym dziewczęta	15	14	1
Zgony ogółem	36	35	1
w tym mężczyźni	119	25	94
w tym kobiety	67	10	57
Przyrost naturalny	34	-3	37
w tym chłopcy	19	-7	26
w tym dziewczęta	18	4	14

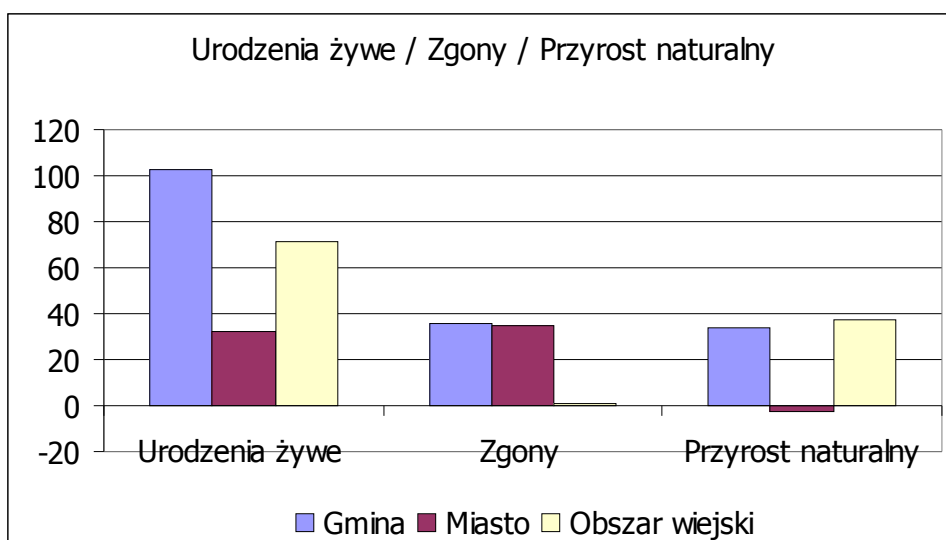
Tabela 2 Stan ludności wg stałego miejsca zameldowania

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2003 r.

Wykres 1 Stan ludności wg stałego miejsca zameldowania

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS

Wykres 2 Urodzenia żywe / Zgony / Przyrost naturalny

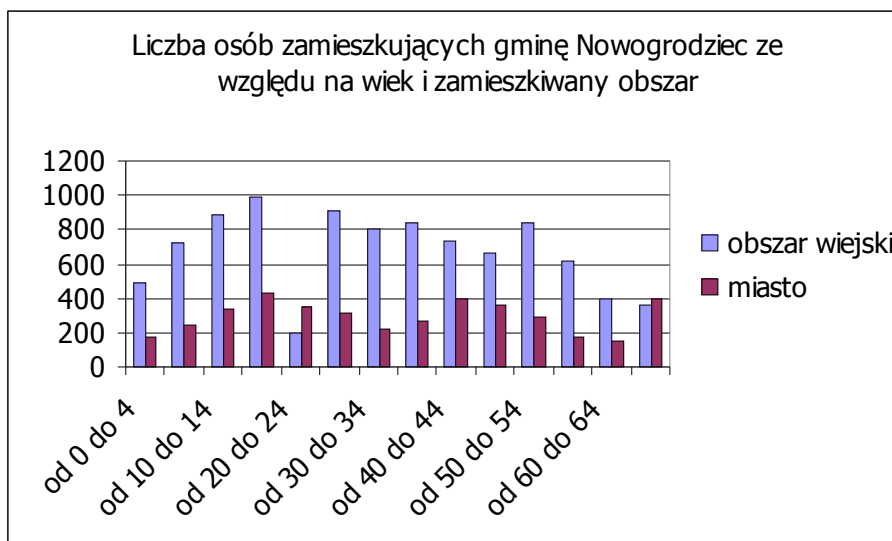
Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS

Wiek	Gmina			Obszar wiejski			Miasto		
	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety
od 0 do 4	664	1551	730	489	1454	652	175	97	78
od 5 do 9	960	485	475	720	373	347	240	112	128
od 10 do 14	1221	598	623	888	430	458	333	168	165
od 15 do 19	1417	694	723	989	484	505	428	210	218
od 20 do 24	551	294	257	202	107	95	349	187	162
od 25 do 29	1225	632	593	908	480	428	317	152	165
od 30 do 34	1031	523	508	808	407	401	223	116	107
od 35 do 39	1109	578	531	844	449	395	265	129	136

od 40 do 44	1133	589	544	732	389	343	401	200	201
od 45 do 49	1018	514	504	660	331	329	358	183	175
od 50 do 54	1125	604	521	837	462	375	288	142	146
od 55 do 59	789	392	397	618	314	304	171	78	93
od 60 do 64	541	260	281	394	196	198	147	64	83
65 i więcej	750	291	459	359	162	197	391	129	262
Razem	13534	8005	7146	9448	6038	5027	4086	1967	2119

Tabela 3 Stan ludności wg wieku faktycznie zamieszkała

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2003 r.

Wykres 3 Liczba osób zamieszkujących gminę Nowogrodzic ze względu na wiek i zamieszkiwany obszar

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS

Wykres 4 Liczba osób zamieszkujących gminę Nowogrodzic ze względu na wiek i płeć

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS

Analiza demograficzna społeczności zamieszkującej obszar gminy Nowogrodziec pozwala stwierdzić, że jest to struktura z przewagą populacji kobiet, jeśli chodzi o liczbę kobiet i mężczyzn odpowiednio wynoszą one 12748 i 7358 (wg stałego miejsca zameldowania).

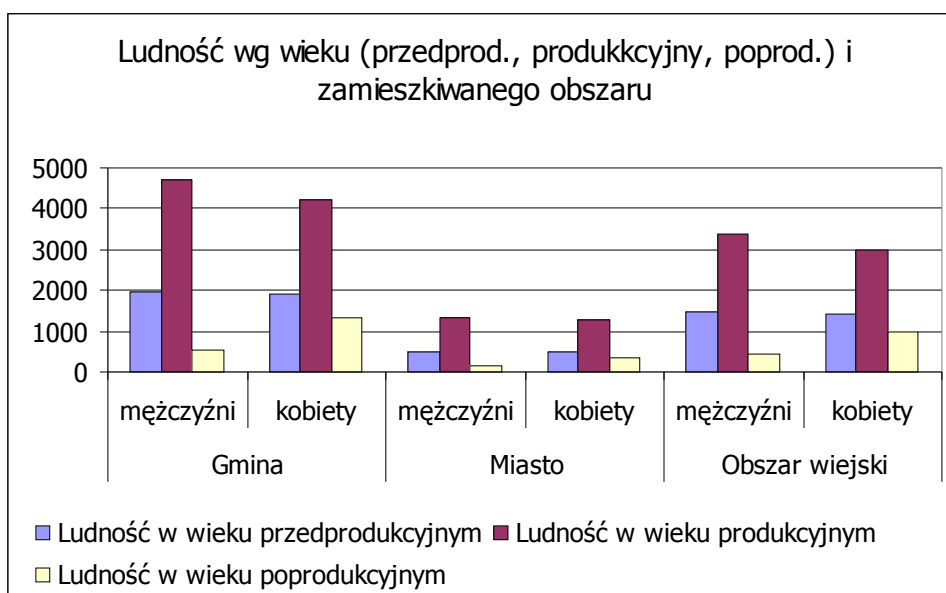
Korzystnie przedstawia się także odnotowany na koniec roku 2003 przyrost naturalny, w tym zakresie przeważają chłopcy, 19 urodzeń do 18 urodzeń dziewcząt. Jednak zauważalny jest ujemny przyrost naturalny w obrębie obszaru miejskiego zarówno po stronie dziewcząt, jak i chłopców. Mimo wszystko powyższa statystyka pozwala patrzeć z optymizmem w przyszłość gminy, przy założeniu, że uda się powstrzymać młodzież (obecną i dorastającą) do pozostania w regionie i związania swojej przyszłości z gminą Nowogrodziec.

Stan i przyrost ludności w gminie oraz zmiany jej struktury są czynnikami w znacznym stopniu wpływającymi na procesy społeczne i gospodarcze. Jak wynika z przytoczonych powyżej analiz, gmina Nowogrodziec posiada korzystny układ struktury demograficznej. Nie należy jednak zapominać o gospodarczym potencjale, jaki drzemie w społeczności zamieszkującej dany obszar. W celu uzyskania informacji na temat przełożenia struktury demograficznej na gospodarkę w gminie dokonano analiz, których wyniki zaprezentowano poniżej.

Grupa ludności	Gmina			Miasto			Obszar wiejski		
	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	3884	1954	1930	1018	505	513	2866	1449	1417
Ludność w wieku produkcyjnym	8967	4727	4240	2594	1333	1261	6373	3394	2979
Ludność w wieku poprodukcyjnym	1866	563	1303	474	129	345	1392	434	958

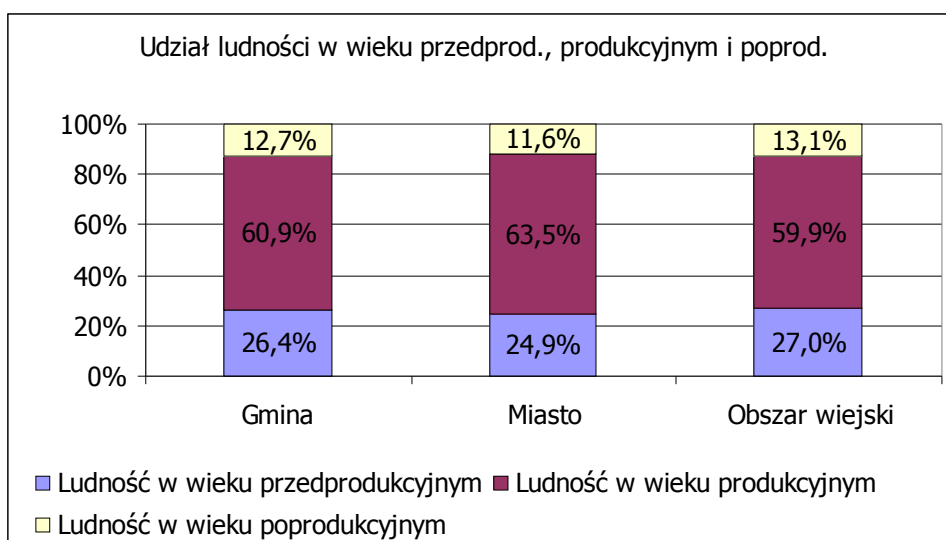
Tabela 4 Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, poprodukcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2003 r.

Wykres 5 Ludność wg wieku (przedprod., produkcyjnym, poprod.) i zamieszkiwanego obszaru

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS

Wykres 6 Udział ludności w wieku przedprod., produkcyjnym i poprod.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS

Na podstawie zestawień dotyczących ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym można sporządzić zestawienie tzw. wskaźnika „kondycji demograficznej” gminy. Wskaźnik ten liczy się jako stosunek liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym) przypadającej na 100 osób w wieku produkcyjnym. Zestawienie dotyczące tego wskaźnika przedstawia poniższa tabela.

	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Wskaźnik "kondycji demograficznej"	64,12	53,25	76,25

Tabela 5 Wskaźnik "kondycji demograficznej" gminy Nowogrodziec

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2003 r.

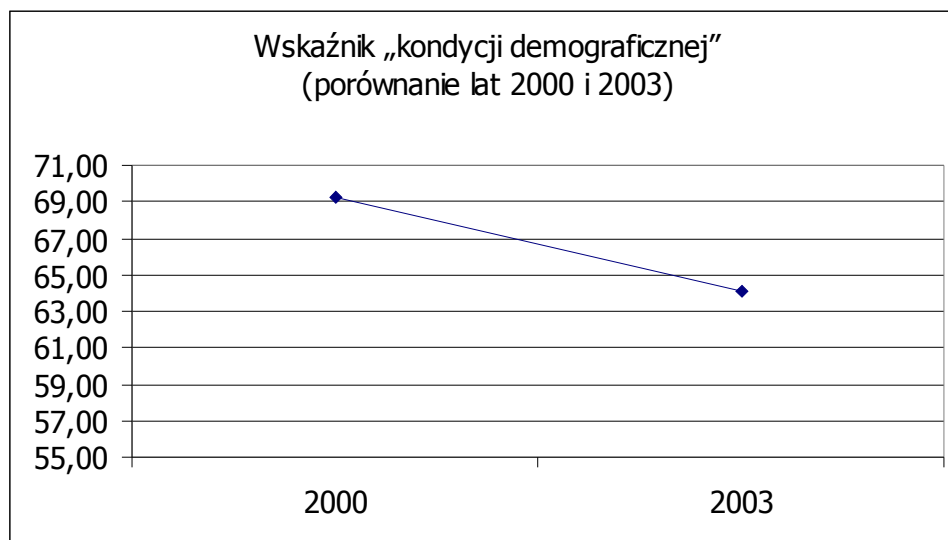
Dla dokładniejszego zilustrowania wagi wskaźnika „kondycji demograficznej” przedstawiono również wartości, jakie przyjmuje on dla powiatu bolesławieckiego, a także dla województwa dolnośląskiego.

Wskaźnik "kondycji demograficznej"	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Powiat bolesławiecki	58,23	49,64	67,28
Województwo dolnośląskie	55,00	45,87	64,53

Tabela 6 Wskaźnik "kondycji demograficznej" dla powiatu bolesławieckiego i województwa dolnośląskiego

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2003 r.

Wyraźnie widać, że wartości wskaźnika „kondycji demograficznej” osiągnęte przez gminę Nowogrodzic odbiegają od tych realizowanych przez powiat bolesławiecki, jak i województwo dolnośląskie, szczególnie widać to na przykładzie wskaźnika dotyczącego kobiet: gmina Nowogrodzic 76,25, powiat bolesławiecki 67,28, województwo dolnośląskie 64,53. Tutaj rozbieżności są największe. Warto jednak podkreślić, że w stosunku do wartości wskaźnika z roku 2000 (opracowanie na podstawie Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2000 r.) nastąpiła poprawa z 69,20 do 64,12. Stąd obserwujemy korzystną tendencję, której utrzymanie powinno zostać zachowane w celu poprawy sytuacji gospodarczej regionu.

Wykres 7 Wskaźnik „kondycji demograficznej” (porównanie lat 2000 i 2003)

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS

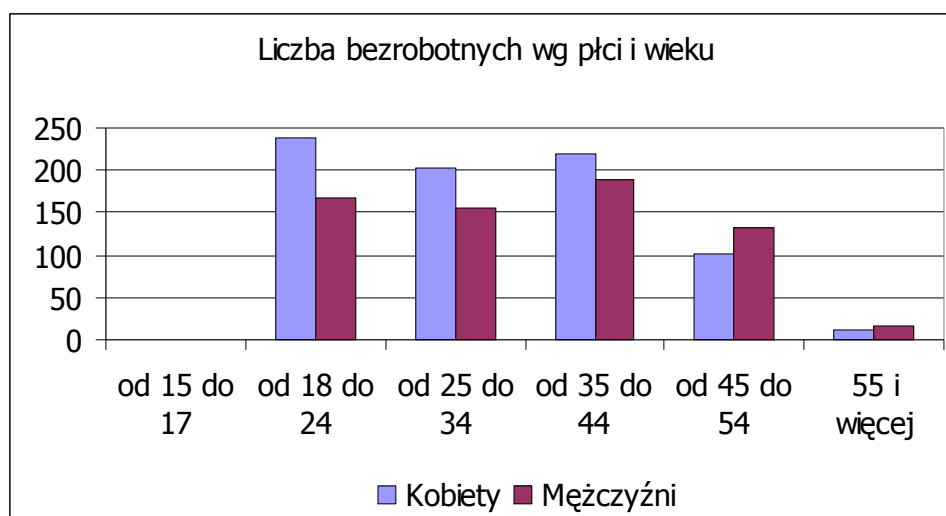
1.2.3 Bezrobocie

Bezrobocie jest w chwili obecnej problemem dotyczącym niemal wszystkie gminy w kraju. Niestety nie ominął on także gminy Nowogrodzic. Liczba bezrobotnych w czerwcu 2001 roku wyniosła 1439 osób (dane na 30.06.2001 roku wg Powiatowego Urzędu Pracy w Bolesławcu). Sposób, w jaki kształtował się poziom osób bezrobotnych w zależności od płci i wieku przedstawia poniższa tabela.

Wiek	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
od 15 do 17	1	0	1
od 18 do 24	238	168	406
od 25 do 34	204	156	360
od 35 do 44	219	189	408
od 45 do 54	102	133	235
55 i więcej	12	17	29
Razem	776	663	1439

Tabela 7 Liczba bezrobotnych wg płci i wieku

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Bolesławcu na 30.06.2001 r.

Wykres 8 Liczba bezrobotnych wg wieku i płci

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Bolesławcu

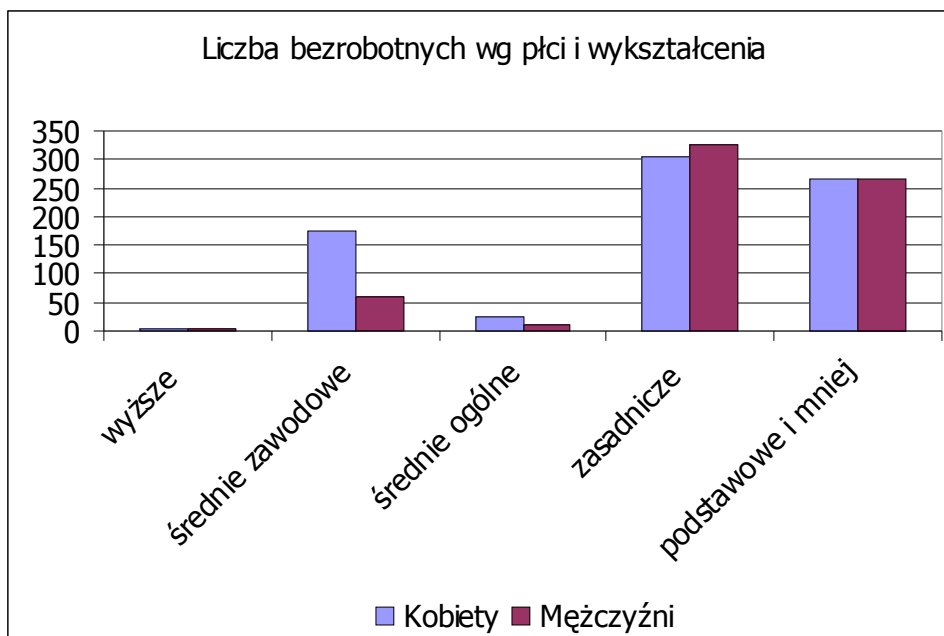
Powyższe dane, dotyczące struktury bezrobocia w gminie Nowogrodzic, uzupełniają jeszcze informacje na temat liczby bezrobotnych według płci i poziomu wykształcenia oraz według płci i posiadanego stażu pracy. Dane te zawarte zostały w poniższych zestawieniach.

Wykształcenie	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
wyższe	3	3	6
średnie zawodowe	176	60	236
średnie ogólne	26	9	35

zasadnicze	305	324	629
podstawowe i mniej	266	267	533
Razem	776	663	1439

Tabela 8 Liczba bezrobotnych wg płci i poziomu wykształcenia

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Bolesławcu na 30.06.2001 r.

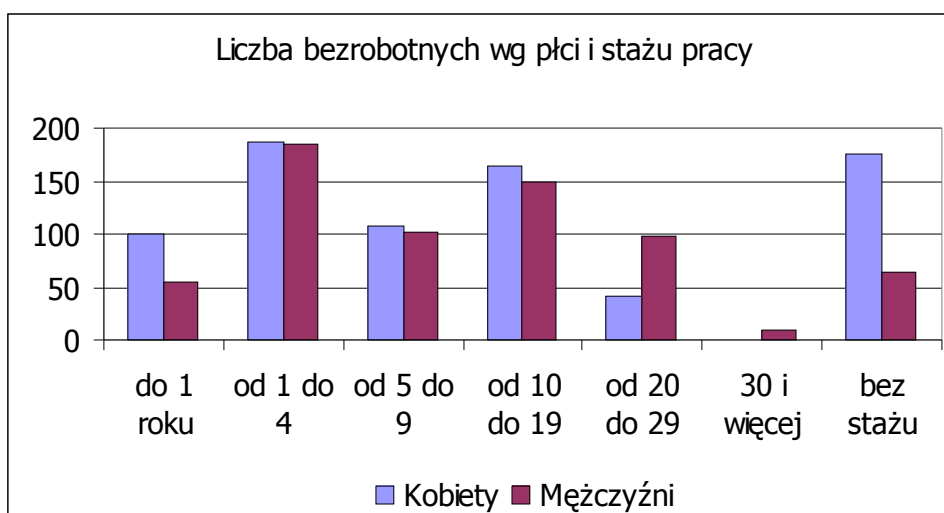
Wykres 9 Liczba bezrobotnych wg płci i poziomu wykształcenia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Bolesławcu

Staż pracy	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
do 1 roku	100	54	154
od 1 do 4	187	184	371
od 5 do 9	107	102	209
od 10 do 19	164	150	314
od 20 do 29	42	99	141
30 i więcej	0	10	10
bez stażu	176	64	240
Razem	776	663	1439

Tabela 9 Liczba bezrobotnych wg płci i stażu pracy

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Bolesławcu na 30.06.2001 r.

Wykres 10 Liczba bezrobotnych wg płci i stażu pracy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Bolesławcu

Z powyższych zestawień wynika jednoznacznie, że największa grupa bezrobotnych to osoby młode w wieku od 18 do 24 lat oraz osoby w wieku od 35 do 44 lat (czyli w środkowym przedziale wieku produkcyjnego). Dodatkowo największe problemy ze znalezieniem pracy mają osoby najslabiej wykształcone (z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym) Jest to trudna sytuacja, ponieważ w tej grupie istnieje największy problem związany z ewentualnym przekwalifikowaniem zawodowym lub ponownym podjęciem pracy. Długi okres pozostawania nieaktywnym zawodowo powoduje dalsze trudności z zatrudnieniem, co pogłębia dodatkowo istniejący już problem. Najmniejsze bezrobocie panuje wśród osób najlepiej wykształconych, co potwierdzają przytoczone powyżej statystyki.

Powyższe dane uzupełnia informacja dotycząca stopy bezrobocia, jakie panuje w chwili obecnej w regionie. Z powodu braku danych dotyczących bezpośrednio poziomu gminy Nowogrodzic, przedstawiono informacje dotyczące powiatu bolesławieckiego na tle województwa dolnośląskiego.

Stopa bezrobocia [%]	Grudzień 2003 r.	Sierpień 2004 r.
Powiat bolesławiecki	27,3	24,9
Województwo dolnośląskie	23,9	22,6

Tabela 10 Stopa bezrobocia w powiecie i województwie

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Bolesławcu

1.2.4 Edukacja

Szkolnictwo podstawowe i ponadpodstawowe

W gminie Nowogrodziec w chwili obecnej funkcjonują placówki szkolne sześćbła zarówno podstawowego (9 szkół podstawowych), jak i gimnazjalnego (3 gimnazja). Na etapie nauczania w zakresie wiedzy podstawowej opiekę nad dziećmi w tym zakresie sprawują następujące placówki szkolne:

- Szkoła Podstawowa im. Bolesława Chrobrego w Nowogrodźcu,
- Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Wykrotach,
- Szkoła Podstawowa w Czernej,
- Szkoła Podstawowa w Gierałtowiu,
- Szkoła Podstawowa w Godzieszowie,
- Szkoła Podstawowa w Gościszowie,
- Szkoła Podstawowa w Nowej Wsi,
- Szkoła Podstawowa w Parzycach,
- Szkoła Podstawowa w Zebrzydowej.

Z kolei dalszy etap kształcenia, dorastającej na terenie gminy Nowogrodziec młodzieży, gwarantują trzy gimnazja zlokalizowane na obszarze gminy:

- Gimnazjum w Nowej Wsi,
- Gimnazjum w Nowogrodźcu,
- Gimnazjum w Wykrotach.

Ogólną charakterystykę zarówno szkół podstawowych, jak i gimnazjów znajdujących się na terenie gminy Nowogrodziec, w zakresie liczby pomieszczeń szkolnych, liczby oddziałów szkół, liczby uczniów i absolwentów zawiera poniższa tabela.

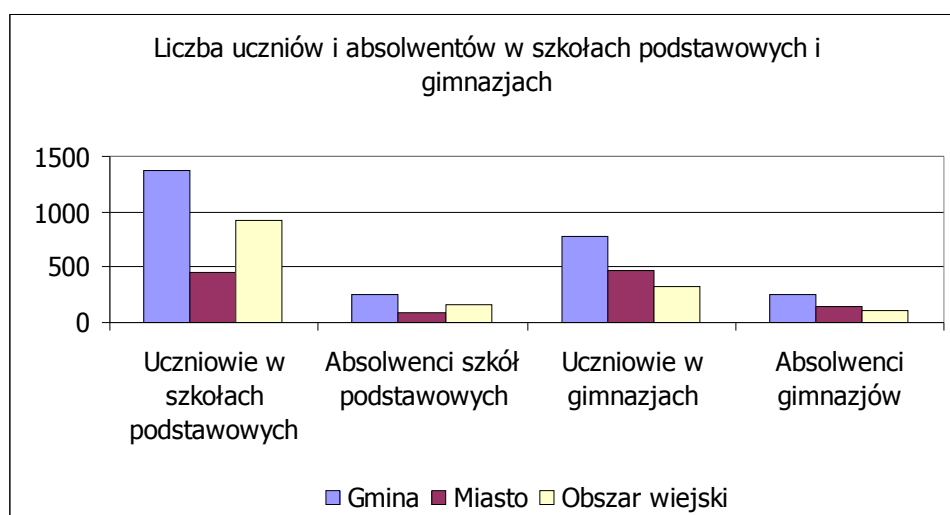
	Gmin a	Miasto	Obszar wiejski
Szkoły podstawowe	9	1	8
Pomieszczenia szkolne	94	27	67

Oddziały szkół	73	20	53
Uczniowie	1372	444	928
Absolwenci	250	90	160
Gimnazja	3	1	2
Pomieszczenia	39	24	15
Uczniowie	785	463	322
Absolwenci	257	153	104

Tabela 11 Szkoły podstawowe, gimnazja dla dzieci i młodzieży

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2003 r.

Dodatkowo informacje na temat liczby uczniów i absolwentów na każdym z etapów nauczania ilustruje wykres:

Wykres 11 Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych oraz gimnazjów

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS

Wychowanie przedszkolne

Na terenie gminy Nowogrodziec działa jedno przedszkole z rozbudowaną siecią oddziałów:

- Przedszkole Publiczne w Nowogrodźcu.

Niektóre spośród statystyk dotyczących nauczania przedszkolnego na terenie gminy Nowogrodziec przedstawiają poniższe zestawienia.

Przedszkola	Gmina	Miasto	Obszar wiejski
Przedszkola (bez specjalnych) ogółem	1	1	0
Oddziały w przedszkolach (bez specjalnych) ogółem	6	6	0
Liczba miejsc w przedszkolach	150	150	0
Liczba dzieci w przedszkolach (bez specjalnych)	134	134	0
Liczba dzieci do lat 6 w przedszkolach (bez specjalnych)	133	133	0

Liczba dzieci 6-letnie w przedszkolach (bez specjalnych)	67	67	0
Liczba dzieci od 3 do 6 lat w przedszkolach (bez specjalnych)	132	132	0

Tabela 12 Przedszkola w gminie Nowogrodziec

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2003 r.

Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	Gmina	Miasto	Obszar wiejski
Liczba placówek	9	0	9
Liczba dzieci	132	0	132
Liczba dzieci w wieku do 6 lat włącznie	131	0	131
Liczba dzieci 6-letnich	126	0	126
Liczba dzieci od 3 do 6 lat	131	0	131

Tabela 13 Oddziały przedszkolne w gminie Nowogrodziec

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2003 r.

1.2.5Ochrona zdrowia

Gmina Nowogrodziec realizuje zadania związane z ochroną zdrowia mieszkańców zamieszkujących jej obszar poprzez Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Nowogrodźcu. Działalność Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej prowadzona jest w poradniach, gabinetach i innych komórkach organizacyjnych. W skład SPZOZ wchodzi:

- Przychodnia Gminna w Nowogrodźcu,
- Wiejski Ośrodek Zdrowia w Zebrzydowej,
- Wiejski Ośrodek Zdrowia w Wykrotach,
- Punkt Lekarski w Gierałtowiu,
- Punkt Lekarski w Gościszowie.

Poniżej przedstawiono dane statystyczne dotyczące placówek ochrony zdrowia i praktyk lekarskich na terenie gminy Nowogrodziec.

	Gmina	Miasto	Obszar wiejski
Liczba przychodni	5	1	4
Liczba praktyk lekarskich	5	1	4
Liczba aptek	4	2	2
Liczba farmaceutów pracujących w aptekach	5	3	2
Liczba hospicjów	1	1	0

Liczba hospicjów (łącznie z filiami)	6	6	0
Liczba pacjentów przebywających w hospicjach w ciągu roku (łącznie z filiami)	62	62	0
Zakłady opiekuńczo - lecznicze, pielęgnacyjno - opiekuńcze (łącznie z filiami)	59	59	0
Liczba pacjentów zakładów opiekuńczo - leczniczych, pielęgnacyjno - opiekuńczych w ciągu roku (łącznie z filiami)	102	102	0

Tabela 14 Placówki ochrony zdrowia i praktyki lekarskie na terenie gminy

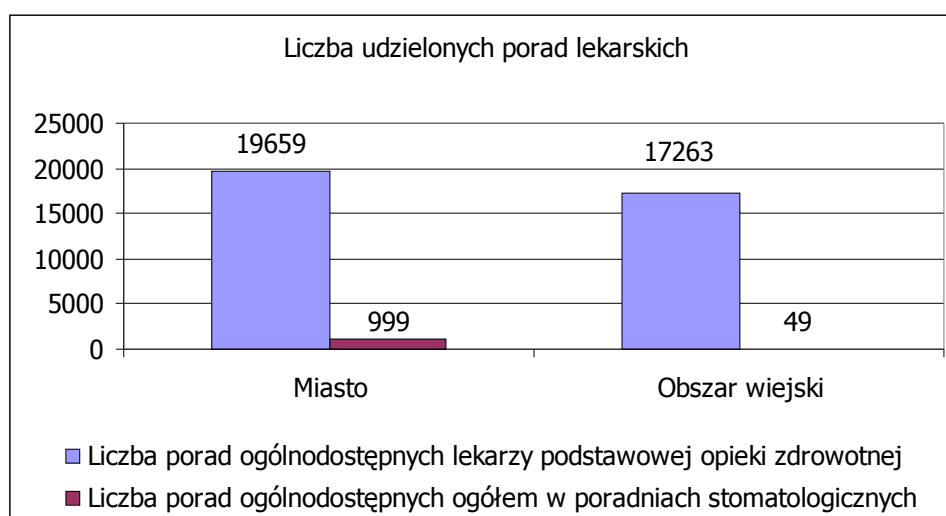
Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2003 r.

Dodatkowo informacje na temat ochrony zdrowia uzupełniają dane statystyczne dotyczące porad udzielonych przez gminne ośrodki zdrowia w roku 2003.

	Gmina	Miasto	Obszar wiejski
Liczba porad ogólnodostępnych ogółem	48290	27208	21082
Liczba porad ogólnodostępnych lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej	36922	19659	17263
Liczba porad ogólnodostępnych ogółem w poradniach stomatologicznych	1048	999	49

Tabela 15 Liczba udzielonych porad lekarskich

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2003 r.

Wykres 12 Liczba udzielonych porad lekarskich

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS

Opieka społeczna

Od 1 stycznia 1998 r. Gmina przejęła do prowadzenia zadania z zakresu lecznictwa zamkniętego tj. utworzonego przez Wojewodę na bazie Szpitala nr 2 Zakład Opiekuńczo – Leczniczy. Po reorganizacji placówka nosi nazwę Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej. Pacjenci przyjmowani są z terenu Województwa Dolnośląskiego. Zakład został wyposażony w 60 łóżek. Oprócz tego funkcjonuje Zakład Opieki Paliatywno-Hospicyjnej, który dysponuje 6 łózkami.

Dodatkowo na terenie gminy, w Nowogrodźcu, funkcjonuje Miejsko Gminny Ośrodek Opieki Społecznej. Podstawowym celem Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej jest zaspakajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomocy społecznej udziela się przede wszystkim z powodu ubóstwa, sieroctwa, ochrony macierzyństwa, długotrwałej choroby, bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych oraz z powodu alkoholizmu i narkomanii, a także klęsk żywiołowych. Świadczenia pomocy społecznej udzielane są na wniosek osób zainteresowanych.

W okresie kadencji 1999 - 2002 na zadania z zakresu pomocy społecznej wydatkowano łącznie 2997442 zł, wyszczególnienie wydatków w ujęciu rocznym prezentuje poniższa tabela.

Wydatki na pomoc społeczną w latach	Kwota [PLN]
1999	767747
2000	878617
2001	813333
2002 – dotyczy trzech kwartałów	537745
Razem	2997442

Tabela 16 Wydatki na pomoc społeczną

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Nowogrodźcu

Oprócz zadań wynikających z ustawy Ośrodek zajmował się akcjami takimi jak:

- "Pomoc dla powodzian" w wyniku, której dzielona została pomoc w naturze i gotówce o łącznej kwocie 15 000 zł Gminie Samborzec koło Sandomierza,
- "Kolacją Wigilijną" dla osób samotnych z terenu gminy,

- "Spotkanie opłatkowe" z księdzem Biskupem dla osób niepełnosprawnych,
- kolonie i półkolonie dla dzieci.

W realizacji swoich zadań Ośrodek ściśle współpracuje z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Bolesławcu, Pełnomocnikiem ds. Uzależnień, Policją, Sądem i kuratorami.

1.2.6 Kultura, sport, turystyka

Kultura i sport

Realizację zadań z zakresu: kultury, sportu i bibliotek obejmuje Gminne Centrum Kultury i Sportu. Ośrodek prowadzi edukację artystyczną dzieci i młodzieży poprzez rozwój amatorskich ruchów artystycznych, upowszechnianie i rozwijanie sztuki oraz bogatego dziedzictwa kulturowego regionu. Na bazie pracowni: plastycznej, fotograficznej, modelarskiej, sekcji tańca towarzyskiego, sekcji tenisa stołowego, sekcji teatralnej, sekcji wokalne, orkiestry dętej, sekcji muzyki rockowej, sekcji języków obcych, kółka gier komputerowych i sekcji aerobiku prowadzone są stałe zajęcia z dziećmi i młodzieżą.

Pod patronatem Ośrodka działają zespoły folklorystyczne "Milikowianki" z Milikowa, "Czernianki" z Czernej, "Gościszowianki" z Gościszowa oraz kapela ludowa z Milikowa.

Na terenie gminy działa siedem Ludowych Zespołów Sportowych, które wyposażone są w niezbędny sprzęt i boiska do treningów i rozgrywek meczowych:

- LZS "Piaś" kl.A – Wykroty,
- LZS "Granit" kl. B- Gierałtów,
- LZS " Płomień" kl.B- Godziszów,
- LZS "Czarni" kl. B – Czerna,
- LZS "Kwisa" kl. B – Kierzno,
- LZS kl. B – Parzyce,
- LZS Szachy – Nowogrodziec.

Na terenie gminy funkcjonuje pięć bibliotek obsługiwanych przez 4 pracowników:

- Biblioteka Nowogrodziec,
- Filia Biblioteki w Gościszowie,
- Filia Biblioteki w Zebrzydowej,
- Filia Biblioteki w Gierałowie,
- Filia Biblioteki w Wykrotach.

Znaczną część użytkowników bibliotek stanowią uczniowie i studenci. Poza udostępnianiem księgozbioru znajdującego się w zasobach bibliotek prowadzone są inne formy działalności jak np. poradnictwo w doborze lektur, głośne czytanie, małe formy teatralne, recytacje, konkursy, zajęcia rozrywkowe oraz wystawy, plakaty i inne formy wizualne.

Poniżej, w formie tabeli, zaprezentowano niektóre spośród statystyk dotyczących zasobów bibliotecznych gminy Nowogrodziec.

	Gmina	Miasto	Obszar wiejski
Liczba bibliotek i filii	5	1	4
Liczba pracowników bibliotek	4	2	2
Liczba pozycji w księgozbiorze	70314	23614	46700
Liczba czytelników w ciągu roku	2212	1214	998
Liczba wypożyczeń księgozbioru (na zewnątrz)	36468	21144	15324

Tabela 17 Statystyki dotyczące zasobów bibliotecznych gminy Nowogrodziec

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Nowogrodźcu

Turystyka

Poniżej opisane zostały niektóre spośród zabytków gminy Nowogrodziec, które dorównują jej ciekawej historii.

Gościszów:

- Kościół p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej - jedna z najpiękniejszych świątyń na Dolnym Śląsku: późnoromańska, zbudowana z ciosanego piaskowca w pierwszej połowie XIII wieku; przebudowana została w drugiej połowie XVII wieku, ale do naszych czasów zachował się pierwotny zarys murów;

- ruiny zamku z XIII wieku.

Nowogrodziec:

- mury miejskie z XV wieku;
- Ratusz z 1795 roku;
- ruiny klasztoru z 1769 roku, wzniesionego w miejsce wcześniejszych drewnianych budowli;
- Kościół parafialny pw. św. Piotra i Pawła, zbudowany w latach 1788-1793;
- wieża widokowa z lat 1891-92 oraz słup milowy poczty saskiej.

Godziszów (przy drodze nr 4):

- kamienny blat - tzw. "stół Napoleona", ustawiony w miejscu, gdzie cesarz miał spożywać posiłek.

Wykroty:

- park z XVIII wieku ze starym drzewostanem oraz krzyż pokutny.

Zabytkowe parki znajdują się również w Gościszowie, Gierałtowie i Zebrzydowej.

1.2.7 Mieszkalnictwo

O poziomie warunków mieszkaniowych ludności decyduje wiele różnorodnych czynników, m.in.:

- stan zasobów mieszkaniowych,
- liczba gospodarstw domowych,
- sytuacja demograficzna,
- zamożność społeczeństwa.

W zasobach mieszkaniowych w końcu 2003 roku (wg danych GUS) w gminie było 3975 mieszkań o 18437 izbach, łączna powierzchnia wyniosła 323202 m². W tej liczbie mieszkania stanowiące własność gminy w ilości 306 o 889 izbach i łącznej powierzchni 14949 m².

Informacje charakteryzujące zasoby mieszkaniowe gminy zawarto w poniższej tabeli, natomiast w dalszej części opisany został przeciętny poziom wyposażenia substancji mieszkaniowej w urządzenia techniczno – sanitarne (wodociąg, ustęp spłukiwany, urządzenia kąpielowe, prysznice z odpływem wody, centralne ogrzewanie).

Zasoby mieszkaniowe	Gmina	Miasto	Obszar wiejski
Liczba mieszkań	3975	1253	2722
Liczba izb	18437	5056	13381
Powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]	323202	91853	231349
Mieszkania stanowiące własność gminy	306	233	73
Izby stanowiące własność gminy	889	682	207
Powierzchnia użytkowa mieszkań stanowiących własność gminy [m ²]	14949	11346	3603

Tabela 18 Zasoby mieszkaniowe gminy Nowogrodziec

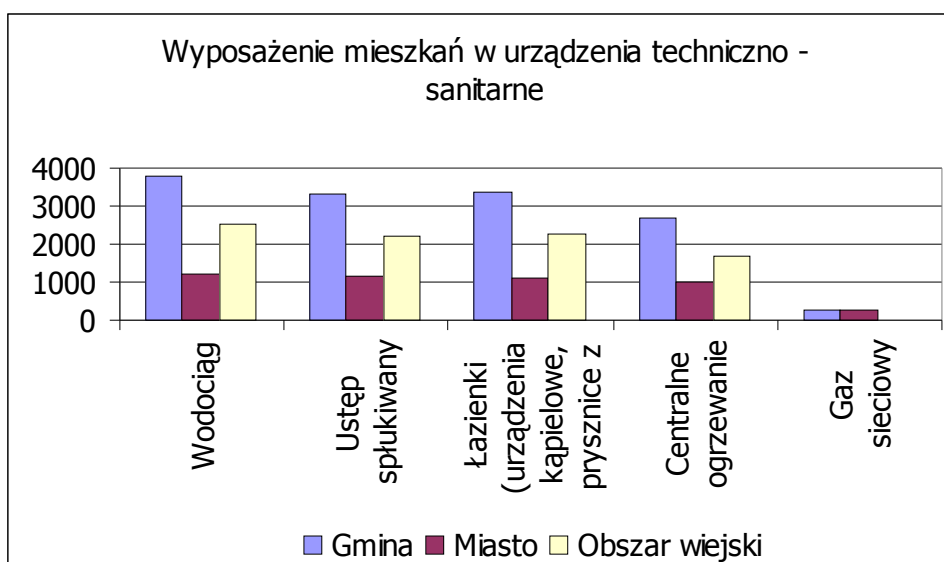
Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2003 r.

Stan techniczny substancji mieszkaniowej należy uznać za przeciętny, na co ma przede wszystkim wpływ zasobność mieszkańców i wieloletni brak środków finansowych zarządców budynków.

Mieszkania wyposażone w urządzenia techniczno-sanitarne [miesz.]	Gmina	Miasto	Obszar wiejski
Wodociąg	3767	1228	2539
Ustęp spłukiwany	3333	1141	2192
Łazienki (urządzenia kąpielowe, prysznice z odpływem wody)	3380	1115	2265
Centralne ogrzewanie	2685	1013	1672
Gaz sieciowy	289	271	18

Tabela 19 Wyposażenie mieszkań w urządzenia techniczno – sanitarne

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2003 r.

Wykres 13 Wyposażenie mieszkań w urządzenia techniczno – sanitarne

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS

Jednocześnie na terenie gminy Nowogrodzic są prowadzone prace mające na celu poprawę stanu ilościowego i jakościowego zasobów substancji mieszkaniowej. Poniżej zaprezentowano dane statystyczne dotyczące tego obszaru działalności gminy za rok 2003.

Mieszkania oddane do użytku	Gmina	Miasto	Obszar wiejski
Ogółem liczba mieszkań [miesz.]	78	23	55
Ogółem liczba izb [izba]	448	122	326
Ogółem powierzchnia użytkowa [m ²]	10607	3125	7482
Liczba mieszkań indywidualnych [miesz.]	78	23	55
Liczba izb mieszkań indywidualnych [izba]	448	122	326
Powierzchnia użytkowa mieszkań indywidualnych [m ²]	10607	3125	7482

Tabela 20 Mieszkania oddane do użytku

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2003 r.

Budynki oddane do użytku	Gmina	Miasto	Obszar wiejski
Liczba budynków [bud.]	91	27	64
Budynki mieszkalne [bud.]	72	19	53
Kubatura budynków [m ³]	159530	36809	122721
Kubatura budynków mieszkalnych [m ³]	53621	14358	39263
Liczba budynków budownictwa indywidualnego [bud.]	87	27	60
Budynki mieszkalne budownictwa indywidualnego [bud.]	72	19	53
Kubatura budynków budownictwa indywidualnego [m ³]	58964	17318	41646
Kubatura budynków mieszkalnych budownictwa indywidualnego [m ³]	53621	14358	39263

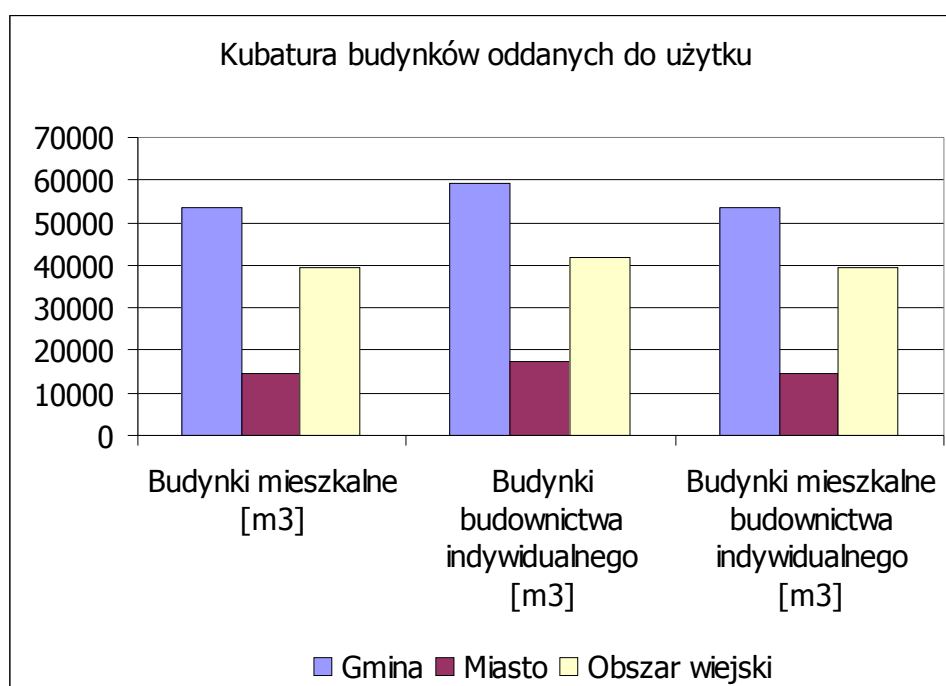
Tabela 21 Budynki oddane do użytku / Budownictwo indywidualne

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2003 r.

Remonty budynków mieszkalnych zarządzanych przez gminę (roboty remontowe)	Gmina	Miasto	Obszar wiejski
Wymiana instalacji - liczba mieszkań w budynkach [miesz.]	46	41	5
Remont dachu - liczba mieszkań w budynkach [miesz.]	63	53	10
Wymiana stolarki budowlanej - liczba mieszkań w budynkach [miesz.]	14	9	5

Tabela 22 Remonty budynków mieszkalnych zarządzanych przez gminę (roboty remontowe)

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2003 r.

Wykres 14 Kubatura budynków oddanych do użytku

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS

1.2.8 Gospodarka komunalna

Zaopatrzenie w wodę

W roku 2003 długość sieci wodociągowej na terenie gminy Nowogrodzic wynosiła 108,1 km. Gmina korzysta łącznie z 10 ujęć wód dla celów bytowych, są to:

- Nowogrodzic – 2 studnie,
- Parzyce – 2 studnie,
- Gierałtów – 5 studni,

- Czarna – 1 studnia.

Poniżej, w formie tabelarycznej, przedstawiono niektóre z parametrów opisujących sieć wodociągową gminy.

Wodociągi	Gmina	Miasto	Obszar wiejski
Długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	108,1	17,4	90,7
Liczba połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt]	2494	807	1687
Woda dostarczona gospodarstwom domowym [dam3]	269,5	114,5	155
Mieszkania w budynkach mieszkalnych nowo dołączonych do sieci wodociągowej [miesz.]	33	11	22
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej [osoba]	10446	3820	6626

Tabela 23 Wodociągi

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2003 r.

Gospodarka ściekowa

Długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Nowogrodzic wynosi 3,3 km i obsługuje ona tylko mieszkańców miasta Nowogrodzic (korzysta z niej zaledwie 3% mieszkańców). Ścieki odprowadzane są do biologiczno – mechanicznej oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w Nowogrodźcu. Odbiornikiem ścieków jest rzeka Kwisa. Przepustowość oczyszczalni wynosi 589 m³/dobę. W chwili obecnej wykorzystywane jest około 50% mocy oczyszczalni.

Poniżej, w formie tabelarycznej, przedstawiono niektóre z parametrów opisujących gospodarkę ściekową gminy Nowogrodzic.

	Gmina	Miasto	Obszar wiejski
Oczyszczalnie [ob.]	1	1	0
Wielkość oczyszczalni wg projektu [m ³ /dobę]	589	589	0
Ścieki oczyszczane łącznie z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowożonymi [dam ³ /rok]	127	127	0
Ścieki oczyszczane komunalne odprowadzane ogółem [dam ³ /rok]	82,6	82,6	0
Ścieki oczyszczane biologicznie [dam ³ /rok]	66	66	0
Liczba ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie [osoba]	2110	2110	0

Tabela 24 Wykaz oczyszczalni ścieków na terenie gminy Nowogrodzic

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2003 r.

Kanalizacja	Gmina	Miasto	Obszar wiejski
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	3,3	3,3	0
Liczba połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt]	97	97	0
Ścieki odprowadzone [dam ³]	82,6	82,6	0
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej [osoba]	2157	2157	0

Tabela 25 Kanalizacja

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2003 r.

Zaopatrzenie w gaz

Gmina Nowogrodzic zaopatrywana jest w gaz ziemny wysokometanowy z magistralnego gazociągu, obecnie pracującego w układzie pierścieniowym. Układ ten zapewnia wysoką pewność zasilania, ponieważ ewentualna awaria przesyłu z jednego kierunku jest kompensowana zasilaniem z drugiego. Spięcie tej sieci w Zgorzelcu w lutym 1993 roku z niemiecką siecią gazowniczą dodatkowo podnosi pewność dostaw gazu do gminy Nowogrodzic.

Poniżej, w formie tabelarycznej, przedstawiono niektóre z parametrów opisujących sieć gazową gminy.

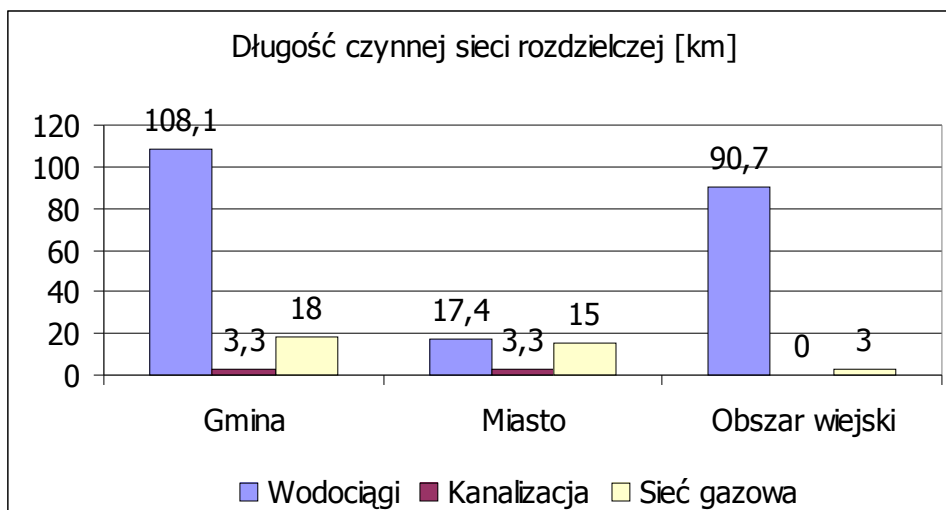
Sieć gazowa	Gmina	Miasto	Obszar wiejski
Długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	18	15	3
Czynne połączenia do budynków mieszkalnych [szt]	222	179	43
Liczba odbiorców gazu [gospodarstwa domowe]	316	296	20
Zużycie gazu w gospodarstwach domowych [hm ³]	0,2	0,2	0

Tabela 26 Sieć gazowa na terenie gminy Nowogrodzic

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2003 r.

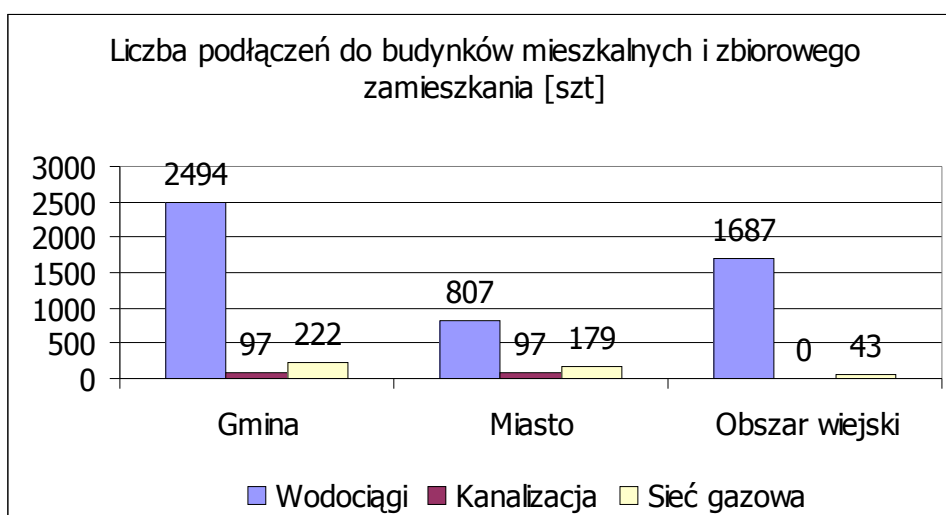
Dodatkowo sytuację dotyczącą gospodarki wodno – kanalizacyjnej oraz gazowej prowadzonej przez gminę Nowogrodzic ilustrują poniższe wykresy.

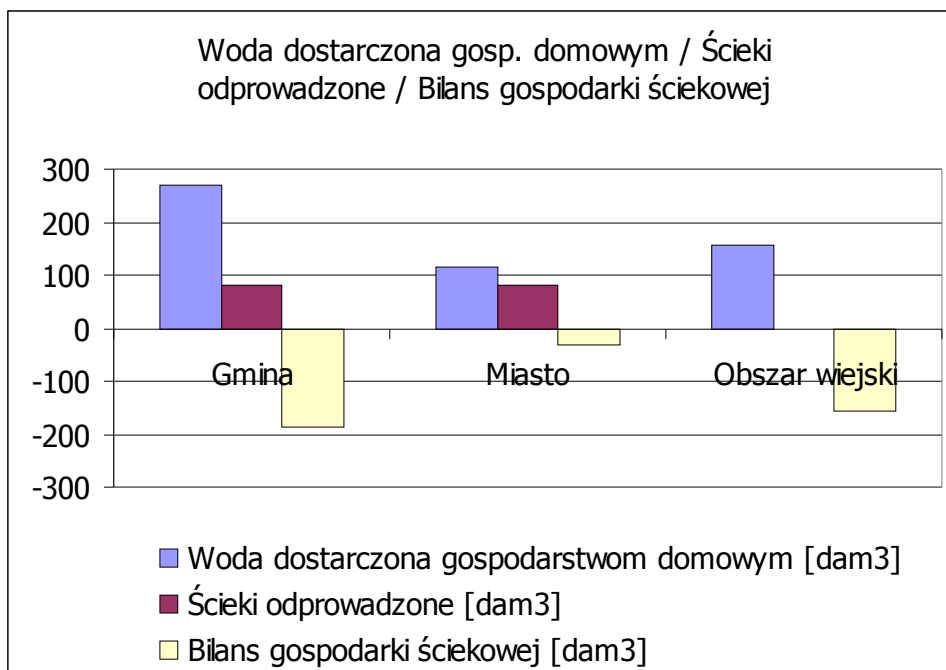
Wykres 15 Długość czynnej sieci

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS

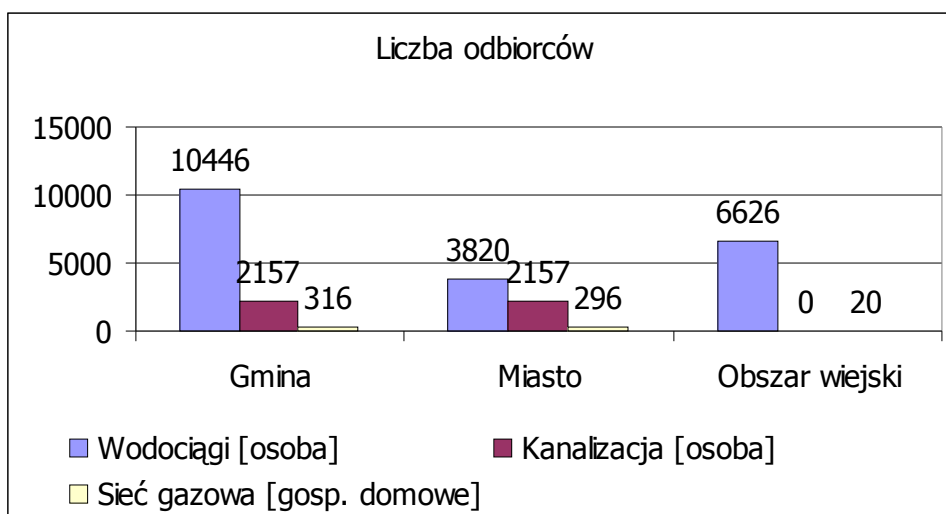
Wykres 16 Liczba połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS

Wykres 17 Woda dostarczona gospodarstwu domowemu / Ścieki odprowadzone / Bilans gospodarki ściekowej

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS

Wykres 18 Ludność korzystająca z sieci

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS

Odpady komunalne

Aktualnie w gminie Nowogrodzic jedynym sposobem postępowania z odpadami jest ich deponowanie na składowiskach. Na obszarze gminy funkcjonuje 1 składowisko odpadów komunalnych w Nowogrodźcu, o łącznej pojemności około 180 tys. m³. W chwili obecnej jest ono wypełnione w 25%. Nie planuje się modernizacji tego składowiska. Będzie ono zamknięte po roku 2009.

Na terenach wiejskich część odpadów wykorzystywana jest w żywieniu zwierząt lub kompostowana. Odpady mające właściwości energetyczne (drewno, papier, tworzywa sztuczne) są spalane, co w przypadku tworzyw sztucznych należy uznać za zjawisko bardzo niebezpieczne dla środowiska. Poniżej w formie tabeli przedstawiono zestawienie dotyczące emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych na terenie gminy.

Emisja zanieczyszczeń [t/r]	Gmina	Miasto	Obszar wiejski
Pyłowych ogółem	7	7	0
Pyłowych nie zorganizowana	1	1	0
Pyłowych ze spalania paliw	1	1	0
Gazowych razem	2971	665	2306
Gazowych - dwutlenek siarki	2	2	0
Gazowych - tlenki azotu	5	4	1
Gazowych - tlenek węgla	3	3	0
Gazowych - dwutlenek węgla	2961	656	2305

Tabela 27 Emisja zanieczyszczeń

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2003 r.

Osady ściekowe

Zgodnie z definicją, zawartą w Art. 3 ust. 3 pkt 2 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628), poprzez komunalne osady ściekowe rozumie się pochodzące z oczyszczalni ścieków osady z komór fermentacyjnych oraz innych instalacji służących do oczyszczania ścieków komunalnych oraz innych ścieków o składzie zbliżonym do składu ścieków komunalnych. W gminie Nowogrodziec powstaje rocznie około 4,8 Mg osadów ściekowych, a unieszkodliwiane są one w Centrum Utylizacji w Lubaniu.

Poniżej zaprezentowano niektóre statystyki, mogące przybliżyć zagadnienie związane z gospodarką ściekową gminy.

Osady z komunalnych oczyszczalni ścieków	Gmina	Miasto	Obszar wiejski
Wytworzone w ciągu roku ogółem [t]	117	117	0
Dotychczas składowane (nagromadzone) na terenie oczyszczalni [t]	616	616	0

Tabela 28 Osady z komunalnych oczyszczalni ścieków

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2003 r.

	Gmina	Miasto	Obszar wiejski
Oczyszczalnie biologiczne [ob.]	1	1	0
Wielkość oczyszczalni wg projektu biologicznych [m3/dobę]	589	589	0
Ścieki oczyszczane łącznie z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowożonymi [dam3/rok]	127	127	0
Ścieki oczyszczane komunalne odprowadzane ogółem [dam3/rok]	82,6	82,6	0
Ścieki oczyszczane biologicznie [dam3/rok]	66	66	0
Liczba ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie [osoba]	2110	2110	0

Tabela 29 Oczyszczalnie ścieków - wybiórcza statystyka

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2003 r.

Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu [kg/rok]	Gmina	Miasto	Obszar wiejski
BZT5	10516	10516	0
ChZT	15930	15930	0
zawiesiny	3138	3138	0
azot ogólny	2742	2742	0
fosfor ogólny	220	220	0

Tabela 30 Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2003 r.

Odpady z sektora gospodarczego

Zdecydowanie najwięcej odpadów notuje się w przemyśle wydobywczym (prawie 99%). Do największych wytwórców odpadów przemysłowych na terenie gminy Nowogrodziec należą:

- Kopalnie Surowców Mineralnych „SURMIN – KAOLIN” S.A. w Nowogrodźcu,
- Ceramika „PRZYBORSK” Sp. z o.o.,
- CERRYS S.C.,
- Jeleniogórska Energetyka Wysokich i Najwyższych Napięć Sp. z o.o.,
- I.B.F. – POLSKA Sp. z o.o.,
- Usługi Tartaczne i Budowlane S.C. Irena i Piotr Mandziuk,
- HKP Polen Sp. z o.o.,
- PHU „PROMECH”.

Poniżej zaprezentowano w ujęciu tabelarycznym dane statystyczne dotyczące oczyszczalni przemysłowych na terenie gminy Nowogrodzic.

Oczyszczalnie przemysłowe	Gmina	Miasto	Obszar wiejski
Ścieki oczyszczane razem [dam3]	1013	799	214
Ścieki odprowadzone ogółem [dam3]	1013	799	214
Liczba oczyszczalni mechanicznych	2	1	1
Przepustowość projektowa oczyszczalni mechanicznych [m3/dobę]	1500	300	1200

Tabela 31 Oczyszczalnie przemysłowe

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2003 r.

Obraz prowadzonej w gminie Nowogrodzic gospodarki odpadami uzupełniają zebrane poniżej statystyki.

Komunalne i przemysłowe oczyszczalnie ścieków	Gmina	Miasto	Obszar wiejski
Ogółem [ob.]	3	2	1
Przepustowość oczyszczalni [dam3/dobę]	2089	889	1200
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich [osoba]	2110	2110	0
Wielkość oczyszczalni komunalnych w RLM [osoba]	2600	2600	0

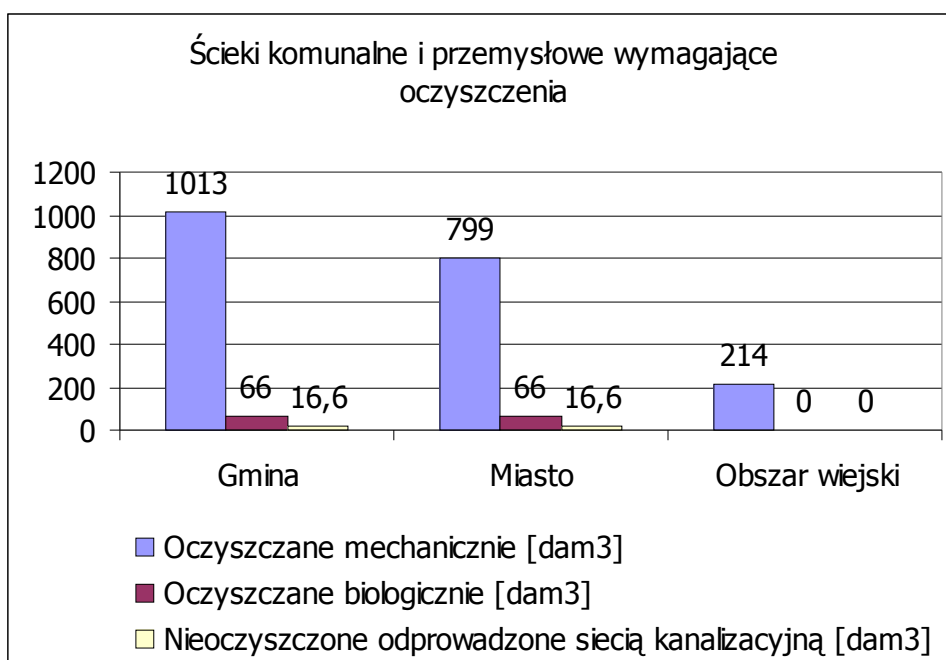
Tabela 32 Komunalne i przemysłowe oczyszczalnie ścieków

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2003 r.

Ścieki komunalne i przemysłowe wymagające oczyszczenia	Gmina	Miasto	Obszar wiejski
Ogółem [dam3]	1095,6	881,6	214
Oczyszczane razem [dam3]	1079	865	214
Oczyszczane mechanicznie [dam3]	1013	799	214
Oczyszczane biologicznie [dam3]	66	66	0
Nieoczyszczane razem [dam3]	16,6	16,6	0
Nieoczyszczane odprowadzone siecią kanalizacyjną [dam3]	16,6	16,6	0

Tabela 33 Ścieki komunalne i przemysłowe wymagające oczyszczenia

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2003 r.

Wykres 19 Ścieki komunalne i przemysłowe wymagające oczyszczenia

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS

Zaopatrzenie w energię elektryczną

Gmina Nowogrodziec posiada korzystne położenie względem głównych korytarzy zasilania w energię elektryczną, wpięta jest bowiem w główną linię tranzytową o napięciu 400 kV, relacji elektrownia Turów – Mikułowa – centralne rejony Polski. Redukcja napięcia następuje w rozdzielni w Nowogrodźcu, skąd wyprowadzone są tory sieciowe średnich napięć do stacji transformatorowych, redukujących napięcie na niskie (380V i 220V).

Sieć rozdzielcza średniego i niskiego napięcia jest w przeważającej części siecią kablową podziemną na terenie miasta, natomiast na terenach wiejskich jest to sieć napowietrzna.

Według opinii Zakładu Energetycznego w Jeleniej Górze, stan techniczny urządzeń sieci wysokich napięć jest bardzo dobry, sieci średnich napięć – dobry, natomiast sieci niskich napięć – zadowalający. Pewność zasilania dla gminy oceniana jest na poziomie około 95%. Przepustowość linii elektroenergetycznych wysokich i średnich napięć nie stanowi żadnej przeszkody w rozbudowie układu sieciowego, gotowego przyjąć większe obciążenia, ponieważ został zbudowany z dużą rezerwą przesyłową.

Z punktu widzenia łatwości zaopatrzenia w energię elektryczną, znikomego prawdopodobieństwa strat gospodarczych wywołanych brakiem zasilania, teren gminy stanowi atrakcyjne miejsce lokalizacji przemysłu, usług i osadnictwa.

Poniżej zaprezentowano w ujęciu tabelarycznym dane statystyczne dotyczące zaopatrzenia w energię elektryczną na terenie gminy Nowogrodzic.

Elektroenergetyka w miastach	Gmina	Miasto	Obszar wiejski
Odbiorcy energii elektrycznej o niskim napięciu [gospodarstwa domowe]	1206	1206	bd
Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych [MW*h]	2333	2333	bd

Tabela 34 Elektroenergetyka w miastach

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2003 r.

1.2.9 Stan i ochrona środowiska

Gmina Nowogrodzic posiada „Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Nowogrodzic”, który stanowi podstawowe narzędzie prowadzenia polityki ekologicznej w gminie. Natomiast ocena aktualnego stanu środowiska gminy opracowano w oparciu o następujące dokumenty:

- „Stan środowiska w województwie dolnośląskim”,
- Roczniki statystyczne Urzędu Statystycznego,
- „Strategia rozwoju powiatu bolesławieckiego”,
- „Strategia rozwoju gminy Nowogrodzic”,
- „Informacje o stanie środowiska na terenie powiatu”

oraz

- ankiet i informacji bezpośrednich od Urzędu Miasta oraz Starostwa Powiatowego w Bolesławcu.

Na podstawie analiz wykonanych na potrzeby opracowania „Programu Ochrony Środowiska...” wyłoniono zagrożenia dla poszczególnych obszarów ekologicznych gminy Nowogrodzic. Poniżej wymienione zostały niektóre spośród zidentyfikowanych zagrożeń w podziale na obszary ekologiczne.

Powietrze atmosferyczne

- emisja przemysłowa,
- emisja komunikacyjna,
- emisja niska.

Hałas

- hałas komunikacyjny,
- Zasoby przyrody,
- penetracja lasów przez ludność,
- szkody od czynników biotycznych,
- zwiększanie ilości odpadów w lesie,
- eksploatacja surowców mineralnych,
- inne zagrożenia antropogeniczne.

Powierzchnia ziemi

- sąsiedztwo „dzikich” wysypisk,
- odcinki dróg o dużym natężeniu ruchu,
- obszary położone w sąsiedztwie baz paliw,
- obszary związane z przemysłem wydobywczym.

Zasoby kopalni

- przekształcanie litosfery na skutek powierzchniowej eksploatacji kopalni.

1.3 Analiza atutów, problemów i zagrożeń oraz szans rozwoju gminy Nowogrodzic

W nawiązaniu do dokumentu nadrzędnego dla gminy Nowogrodzic, jakim jest Strategia rozwoju gminy Nowogrodzic zatwierdzona dnia 5 grudnia 2001 roku na mocy Uchwały Nr XXXI/285/01 Rady Gminy i Miasta Nowogrodzic w sprawie uchwalenia Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy i Miasta Nowogrodzic, przytoczone zostaną w niniejszym podpunkcie atuty, problemy i zagrożenia oraz szanse rozwoju gminy.

Atuty

Identyfikacji przedstawionych niżej atutów gminy Nowogrodzic dokonano podczas warsztatów strategicznych. W drodze indywidualnych badań, ich uzupełnienia dokonał prowadzący warsztaty moderator. Mogą i powinny stanowić one filary rozwoju gospodarczej, społecznej i środowiskowej płaszczyzny rozwoju gminy Nowogrodzic. Są one bowiem tymi jej cechami, które pozytywnie wyróżniają ją spośród innych gmin, przy czym różnice są na tyle duże, że – zdaniem liderów lokalnych i moderatora – można je atrakcyjnie zdyskontować. Wyróżnić możemy osiem, w wielu wypadkach nierozłącznych następujących grup atutów gminy Nowogrodzic (nierozłączność grup atutów wynika z faktu, iż niektóre z nich mają dualny charakter. Mogą być bowiem jednocześnie np. atutami, które można wykorzystać jako stymulanty rozwoju gospodarczego i atutami, które można wykorzystać jako stymulanty rozwoju środowiskowego). Atuty gminy Nowogrodzic przedstawiono poniżej, w formie tabelarycznej, na podstawie dokumentu Strategii rozwoju gminy Nowogrodzic.

Atuty gospodarcze	<ul style="list-style-type: none"> • nieskażone lub skażone w niewielkim stopniu środowisko naturalne, • sprzyjające turystyce ukształtowanie terenu, w tym walory krajobrazowe, • korzystne turystycznie warunki klimatyczne, • duże i bogate przyrodniczo zasoby leśne, • bogate przyrodniczo zasoby fauny wodnej rzeki Kwisy, • liczne walory ekoturystyczne, • Specjalna Strefa Ekonomiczna Małej Przedsiębiorczości w Wykrotach, • atrakcyjne lokalizacyjnie i komunikacyjnie, stanowiące własność gminy, nieruchomości gruntowe przeznaczone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego pod działalność gospodarczą, • tradycje przemysłowe, • zasoby kopalin (kaolin, piasek), • stosunkowo długi okres wegetacji roślin, • położenie w sąsiedztwie granic: polsko-niemieckiej i polsko-czeskiej, • centralne położenie w Europie, • położenie na trasie ważnych, międzynarodowych i krajowych, drogowych oraz kolejowych szlaków komunikacyjnych, • bliskość ośrodków miejskich, jak: Bolesławiec, Gryfów Śląski, Lwówek Śląski i Lubań, • dobrze rozwinięta przestrzennie sieć dróg wewnętrznych, • studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, • miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmujące wszystkie miejscowości oraz tereny otwarte, • bogate zasoby wykwalifikowanej na poziomie zasadniczym zawodowym siły roboczej, • liczne obiekty historyczno-zabytkowe, • różnorodność i bogactwo kulturowe, • społeczność lokalna świadoma roli samorządu w kreowaniu gminnego rozwoju gospodarczego, • korzystna struktura demograficzna, • nowi, zewnętrzni inwestorzy, • koncepcja rewaloryzacji Starego Miasta - dokument planistyczny.
Atuty społeczne	<ul style="list-style-type: none"> • różnorodność i bogactwo kulturowe, • społeczność lokalna świadoma roli samorządu w kreowaniu gminnego rozwoju gospodarczego, • korzystna struktura demograficzna, • wielooddziałowe przedszkole publiczne w Nowogrodźcu, • szpital, • placówki oświatowe we wszystkich większych miejscowościach, • prawidłowe zabezpieczenie ambulatoryjnej opieki medycznej, • lokalizacja na terenie gminy jednostek Policji, Straży Pożarnej i Straży Gminnej.
Atuty lokalizacyjne	<ul style="list-style-type: none"> • położenie w sąsiedztwie granic: polsko-niemieckiej i polsko-czeskiej, • centralne położenie w Europie, • położenie na trasie ważnych, międzynarodowych i krajowych, drogowych oraz kolejowych szlaków komunikacyjnych, • bliskość ośrodków miejskich, takich jak: Bolesławiec, Gryfów Śląski, Lwówek Śląski i Lubań.
Atuty samorządowe	<ul style="list-style-type: none"> • kreatywna, skuteczna i efektywnie działająca władza lokalna, • konsekwencja w realizacji strategii rozwoju gminy, • członkostwo w Stowarzyszeniu Gmin Polskich Euroregionu „Nysa”, • członkostwo w Związku Gmin „Kwisa”.

Atuty infrastrukturalne	<ul style="list-style-type: none"> • dobrze rozwinięta przestrzennie sieć dróg wewnętrznych, • nowoczesne i pojemne wysypisko, • oczyszczalnia ścieków, • koncepcja gospodarki ściekowej - dokument diagnostyczno-planistyczny obejmujący teren całej gminy, • studium ochrony atmosfery – dokument diagnostyczno-planistyczny obejmujący teren całej gminy, • koncepcja utworzenia i wykorzystania zbiorników wodnych – dokument diagnostyczno-planistyczny, • koncepcja gazyfikacji gminy – dokument diagnostyczno-planistyczny, • koncepcja telefonizacji gminy – dokument diagnostyczno-planistyczny obejmujący teren całej gminy.
Atuty środowiskowe	<ul style="list-style-type: none"> • nieskażone lub skażone w niewielkim stopniu środowisko naturalne, • sprzyjające turystyce ukształtowanie terenu, w tym walory krajobrazowe, • korzystne turystycznie warunki klimatyczne, • duże i bogate przyrodniczo zasoby leśne, • bogate przyrodniczo zasoby fauny wodnej rzeki Kwisy, • liczne walory ekoturystyczne, • zadbane parki wiejskie.
Atuty kulturowe	<ul style="list-style-type: none"> • liczne obiekty historyczno-zabytkowe, • koncepcja rewaloryzacji Starego Miasta - dokument planistyczny.
Atuty inne	<ul style="list-style-type: none"> • silne, stabilne wiatry, które mogą zostać wykorzystane energetycznie.

Tabela 35 Atuty gminy Nowogrodziec

Źródło: Opracowanie na podstawie Strategii rozwoju gminy Nowogrodziec (Uchwała Nr XXXI/285/01 Rady Gminy i Miasta Nowogrodziec z dnia 5 grudnia 2001 r.)

Problemy i zagrożenia

Kolejnym etapem analizy strategicznej dla gminy Nowogrodziec było zidentyfikowanie problemów i zagrożeń, jakie ją dotyczą. Analizy takiej dokonano na etapie sporządzania Strategii rozwoju gminy Nowogrodziec, natomiast jej efekty zawarte zostały w poniższej tabeli. Zgodnie z zapisami w Strategii problemy i zagrożenia podzielono na 10 grup, według których usystematyzowano konkretne zagadnienia, są to grupy:

- Grupa 1 - Struktura gospodarki lokalnej
- Grupa 2 - Rozwiązania organizacyjne i prawne
- Grupa 3 - Ekologia
- Grupa 4 - Infrastruktura techniczna
- Grupa 5 - Bezrobocie
- Grupa 6 - Służba zdrowia
- Grupa 7 - Szkolnictwo

- Grupa 8 - Bezpieczeństwo i porządek publiczny
- Grupa 9 - Patologie społeczne
- Grupa 10 - Pozostałe

Dodatkowo, negatywne zjawiska, które występują w gminie Nowogrodzic i których dalsze utrzymywanie się można traktować jako zagrożenie oznaczono literami „P” i „Z” (problem i jednocześnie zagrożenie).

Negatywne zjawiska, których prawdopodobieństwo wystąpienia na terenie gminy Nowogrodzic jest istotne, oznaczono literą „Z” (zagrożenie).

W drodze warsztatów strategicznych oraz badań własnych moderatora wyróżniono listę poniższych, w wielu wypadkach nierozłącznych grup problemów i zagrożeń rozwoju gminy Nowogrodzic (nierozłączność grup problemów i zagrożeń wynika z faktu, iż niektóre z nich zawierają zjawiska o wielorakim charakterze).

Grupa 1 Struktura gospodarki lokalnej	Podgrupa A Rolnictwo	<ul style="list-style-type: none"> • wysoki stopień niedoinformowania właścicieli gospodarstw rolnych o konsekwencjach przystąpienia Polski do Unii Europejskiej (Z), • duży areał leżących odłogiem gruntów rolnych (PZ), • pauperyzacja małych gospodarstw rolnych (PZ), • niski popyt na większość wytwarzanych w gminie produktów rolnych (PZ), • wysoki stopień rozdrobnienia gospodarstw rolnych (PZ).
	Podgrupa B Ogólne warunki rozwoju przedsię- wzięci orczyści	<ul style="list-style-type: none"> • planowany wzrost opłaty eksploatacyjnej (Z), • niski stopień znajomości języków obcych (PZ), • niska dostępność małych przedsiębiorstw do zewnętrznych, zwrotnych źródeł finansowania (PZ), • niski poziom rozwoju usług bytowych (PZ).
	Podgrupa C Turystyka i rekreacja	<ul style="list-style-type: none"> • nedorozwój infrastruktury turystycznej (PZ), • brak kompleksowego systemu turystycznej promocji gminy (PZ), • niedostateczna baza usług okołoturystycznych (PZ), • brak bezpiecznego miejsca letniej rekreacji nad wodą dla mieszkańców gminy (PZ).
Grupa 2 Rozwiązania organizacyjne i prawne	<ul style="list-style-type: none"> • częsty brak związków między skalą wykonywanych zadań a dochodami gminy (PZ), • niestabilność ogólnokrajowych rozwiązań prawnych. 	

Grupa 3 Ekologia	<ul style="list-style-type: none"> • niski poziom świadomości ekologicznej społeczności lokalnej (PZ), • wysokie prawdopodobieństwo degradacji środowiska naturalnego przy nadmiernym rozwoju przemysłu i tradycyjnych usług turystycznych (Z), • przedostawanie się bezpośrednio do środowiska naturalnego odpadów generowanych w gospodarstwach domowych i gospodarstwach rolnych (PZ), • brak (P) i zaniechanie wdrażania (Z) kompleksowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi (PZ), • wysoki stopień tzw. niskiej emisji (PZ), • nielegalna wycinka drzew (PZ), • dzikie wysypiska odpadów (PZ).
Grupa 4 Infrastruktura techniczna	<ul style="list-style-type: none"> • zły stan dróg transportu rolniczego (PZ), • nie dostateczne oznakowanie dróg (PZ), • niesatysfakcjonujący stan techniczny wielu dróg i infrastruktury drogowej (PZ), • przestarzały, energochłonny system oświetlenia ulicznego P • brak oświetlenia ulicznego w wielu miejscowościach gminy (PZ), • brak sieci wodociągowej w trzech miejscowościach gminy (PZ), • brak sieci kanalizacyjnej niemal w całej gminie (PZ), • zła jakość wody pitnej dystrybuowanej siecią wodociągową (pierwiastki metali + związki wyłukiwane z azbestowych odcinków sieci) (PZ), • brak dostępu do sieci gazowej w większości miejscowości gminy (PZ), • regularne lokalne powodzie powodowane przez rzeki Iwnisę i Kwisę (PZ).
Grupa 5 Bezrobocie	<ul style="list-style-type: none"> • wysoki poziom bezrobocia (PZ), • niedostosowanie struktury wykształcenia i kwalifikacji mieszkańców gminy do aktualnych i przyszłych, nowoczesnych potrzeb rynku pracy (PZ), • wieloletnie pozbawienie pracy członków rodzin należących do różnych pokoleń (utrwalanie w świadomości zjawiska bezrobocia jako "sposobu na życie") (PZ), • zagrożenia wynikające z bezrobocia: przestępczość, alkoholizm, narkomania, pauperyzacja, zacofanie, tzw. wtórny analfabetyzm (Z), • niski i bardzo niski poziom wykształcenia wielu osób bezrobotnych (PZ).
Grupa 6 Służba zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> • brak placówki całodobowej opieki ambulatoryjnej (PZ), • niedostateczne wyposażenie gminnych placówek służby zdrowia w specjalistyczny sprzęt (PZ), • dekapitalizacja obiektów wiejskich ośrodków zdrowia (Wykroty, Zebrzydowa, Gierałtów, Gościszów) (PZ), • wysokie prawdopodobieństwo likwidacji (braku umowy z Dolnośląską Regionalną Kasą Chorych) gminnych placówek służby zdrowia ze względu na zły stan sanitarno-epidemiologiczny i złe wyposażenie techniczne (Z).
Grupa 7 Szkolnictwo	<ul style="list-style-type: none"> • brak placówki szkolnictwa ponadgimnazjalnego (PZ), • brak sal gimnastycznych przy szkołach podstawowych i gimnazjach (PZ), • połączenie placówek gimnazjalnych ze szkołami podstawowymi (PZ), • niedostateczny stan techniczny bazy lokalowej szkół podstawowych i gimnazjów (PZ), • niedostateczne wyposażenie szkół podstawowych i gimnazjów (PZ).
Grupa 8 Bezpieczeństwo i porządek publiczny	<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczny poziom wyposażenia technicznego jednostki Policji (PZ), • niski poziom bezpieczeństwa komunikacyjnego (PZ), • wandalizm (PZ), • wysoki stopień zagrożenia przestępczością odczuwany przez mieszkańców gminy (PZ).

Grupa 9 Patologie społeczne	<ul style="list-style-type: none"> • narkomania - szczególnie wśród młodzieży (PZ), • alkoholizm (PZ), • szybki rozwój zjawisk patologicznych w środowiskach dzieci i młodzieży (Z),
Grupa 10 Pozostałe	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój działalności sekt na terenie gminy (PZ), • niedostatek obiektów i urządzeń sportowo-rekreacyjnych (PZ), • bardzo ograniczona i trudno dostępna oferta placówek kultury (PZ), • bardzo niska aktywność kulturalna wiejskiej części społeczności gminy (Z), • postępująca pauperyzacja części wiejskiego społeczeństwa gminy (PZ), • brak przygotowanych infrastrukturalnie terenów pod budownictwo jednorodzinne (PZ), • zanik wszelkich form budownictwa wielorodzinnego (PZ).

Tabela 36 Problemy i zagrożenia gminy Nowogrodziec

Źródło: Opracowanie na podstawie Strategii rozwoju gminy Nowogrodziec (Uchwała Nr XXXI/285/01 Rady Gminy i Miasta Nowogrodziec z dnia 5 grudnia 2001 r.)

Szanse rozwoju

Każda analiza strategiczna nie może obyć się bez identyfikacji szans, jakie wiążą się z potencjałem badanego podmiotu. Stąd analiza szans, jakie ma przed sobą gmina Nowogrodziec, została również przeprowadzona na etapie opracowywania Strategii rozwoju gminy Nowogrodziec. Skutkiem czego powstała lista obszarów (grup) w których gmina upatruje szanse na swój dalszy, efektywny rozwój.

Oto lista zdefiniowanych w Strategii grup szans:

- Grupa 1 - Rolnictwo
- Grupa 2 - Turystyka
- Grupa 3 - Samorząd gminy
- Grupa 4 - Energetyka
- Grupa 5 - Rozwój przedsiębiorczości
- Grupa 6 - Pozostałe szanse

Zgodnie z przedstawionymi w Strategii rozwoju gminy Nowogrodziec założeniami, szanse o charakterze wewnętrznym opatrzone znakiem „W”, natomiast szanse zewnętrzne znakiem „Z”. Symbolem „WZ” oznaczono szanse mające źródła wewnętrzne i zewnętrzne, co ilustruje zawarta poniżej tabela.

Grupa 1 Rolnictwo	<ul style="list-style-type: none"> • możliwość inicjacji i wsparcia przez samorząd lokalny procesu tworzenia grup producenckich (W), • oferta pomocy finansowej Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa dla grup producenckich (Z), • ustawowe podstawy tworzenia grup producenckich (Z), • rosnący popyt na „zdrową żywność” (Z).
Grupa 2 Turystyka	<ul style="list-style-type: none"> • możliwość włączenia samorządu gminy w działalność stowarzyszeń, związków i innych organizacji turystycznych (WZ), • rosnący zagraniczny i krajowy popyt na usługi ekoturystyczne (Z), • rosnący zagraniczny i krajowy popyt na usługi agroturystyczne (Z), • rosnący popyt na nowoczesne, niekonwencjonalne usługi turystyczne (Z) • stworzona przez środki masowego przekazu możliwość turystyczno-rekreacyjnego wypromowania każdej gminy (Z), • rosnący regionalny i subregionalny popyt na usługi rekreacji weekendowej (Z), • moda na zdrowy aktywny wypoczynek (Z), • rosnący popyt na szeroko rozumiane produkty kultury wiejskiej (Z), • stosunkowo wysoki popyt na turystykę historyczną i sentymentalną (Z), • stały wzrost popularności rekreacji rowerowej (WZ).
Grupa 3 Samorząd gminy	<ul style="list-style-type: none"> • prawna i finansowa możliwość realizacji programu wspierania rozwoju małych, jednoosobowych i rodzinnych podmiotów gospodarczych (W), • możliwość realizacji wielu zadań ważnych dla rozwoju gminy na zasadach partnerstwa publiczno-prywatnego (WZ), • możliwość rozwoju samorządowej współpracy transgranicznej oraz skłonność partnerów zagranicznych do tego typu współpracy (WZ), • możliwość zaangażowania szerokich kręgów społeczno-gospodarczych w konsekwentną realizację strategii rozwoju gminy (W), • prawna możliwość skutecznej i efektywnej realizacji fakultatywnych oraz obligatoryjnych zadań samorządowych za pomocą semipublicznych instytucji rozwoju lokalnego (WZ), • proces tworzenia instytucji rozwoju subregionu bolesławieckiego zainicjowany przez władze powiatowe (Z), • możliwość prowadzenia stałej edukacji władz samorządowych gminy m.in. w zakresie interwencjonizmu lokalnego, pozyskiwania środków pozabudżetowych itp. (WZ), • możliwość wykorzystania faktów: wysokiego bezrobocia, pauperyzacji, recesji społeczno-kulturalnej jako kluczowego argumentu w ubieganiu się o wsparcie „instytucji pomocowych” (W), • oferta materialnego i merytorycznego wsparcia „instytucji pomocowych” (Z), • możliwość integracji Strategii Rozwoju Gminy Nowogrodzic ze Strategią Rozwoju Powiatu Bolesławieckiego (WZ), • możliwość inicjowania i wspierania rozwoju lokalnych stowarzyszeń.
Grupa 4 Energetyka	<ul style="list-style-type: none"> • możliwość redukcji kosztów eksploatacji obiektów gminnych dzięki termomodernizacji (WZ), • rozwój nowych technologii energetycznych wykorzystujących odnawialne źródła energii oraz produkty rolne i odpady komunalne (WZ).

Grupa 5 Rozwój przedsiębiorczości	<ul style="list-style-type: none"> • fakt poszukiwania przez inwestorów krajowych i zagranicznych atrakcyjnych inwestycyjnie miejsc w Polsce (Z), • możliwość zmiany przeznaczenia gruntów rolnych o najsłabszej bonitacji na cele pozarolnicze (W), • możliwość samorządowego wspierania rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości (WZ), • prawna możliwość współpracy jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami gospodarczymi oraz skłonność lokalnych przedsiębiorców do prowadzenia takiej współpracy (WZ), • zainteresowanie inwestorów kopaliniami znajdującymi się na terenie gminy (Z), • planowana budowa autostrady A-4 (Z), • rosnący zagraniczny i krajowy popyt na wyroby ceramiczne (Z), • dalsze pozyskiwanie inwestorów do Specjalnej Strefy Ekonomicznej.
Grupa 6 Pozostałe szanse	<ul style="list-style-type: none"> • możliwość skutecznego zapobiegania patologiom społecznym (np. poprzez rozwój usług kulturalnych i sportowych) (W), • możliwość zalesienia gleb o najniższej bonitacji oraz nieużytków (W), • możliwość stworzenia na bazie szpitala powiatowego ośrodka stacjonarnej opieki długoterminowej oraz wysoka ocena programu realizacji takiego przekształcenia w Regionalnym Programie Restrukturyzacji w Ochronie Zdrowia (WZ).

Tabela 37 Szanse rozwoju gminy Nowogrodzic

Źródło: Opracowanie na podstawie Strategii rozwoju gminy Nowogrodzic (Uchwała Nr XXXI/285/01 Rady Gminy i Miasta Nowogrodzic z dnia 5 grudnia 2001 r.)

2 Podokresy programowania 2004 - 2007

Lp.	Nazwa planowanego działania	Zgodność z planem zagospodarowania przestrzennego	Czasowy harmonogram realizacji inwestycji	Oczekiwane rezultaty	Instytucja wdrażająca	Nakłady do poniesienia (przewidywany całkowity koszt zadań w PLN)
1	Realizacja kompleksowej gospodarki wodno-ściekowej - Etap I. Modernizacja oczyszczalni ścieków w Nowogrodźcu oraz budowa wodociągu w Gierałtowie	zgodny	od 2004 do 2006	<ul style="list-style-type: none"> zmodernizowana oczyszczalnia ścieków w Nowogrodźcu, zmodernizowany wodociąg w Gierałtowie, 	Urząd Miejski	11 006 017
2	Poprawa bazy sportowej w szkołach podstawowych i gimnazjach – Etap I. Budowa sali gimnastycznej w Nowogrodźcu	zgodny	od 2004 do 2007	<ul style="list-style-type: none"> wybudowana sala gimnastyczna z kompleksem sportowo – rekreacyjnym przy szkole podstawowej i gimnazjum w Nowogrodźcu, 	Urząd Miejski	4 200 000
3	Rozwój systemu wodociągów- budowa wodociągu w Milikowie i Gościszowie	zgodny	od 2005 do 2006	<ul style="list-style-type: none"> wybudowany wodociąg dla wsi Milików, wybudowany wodociąg dla wsi Gościszów, 	Urząd Miejski	3 000 000
4	Rozwój systemu wodociągów- budowa wodociągu w Kierznie	zgodny	od 2005 do 2006	<ul style="list-style-type: none"> wybudowany wodociąg dla wsi Kierzno, 	Urząd Miejski	1 500 000
5	Udoskonalenie systemu funkcjonowania administracji gminnej-modernizacja Urzędu Miejskiego, informatyzacja oraz rozwój usług publicznych "on line"	zgodny	od 2004 do 2006	<ul style="list-style-type: none"> kompleksowo skomputeryzowany Urząd Miejski (obieg elektroniczny dokumentów, archiwizacja), system przygotowany do wykorzystania podpisu elektronicznego, system informatyczny spięty z jednostkami gminnymi (m.in. szkołami i gimnazjami) 	Urząd Miejski	310 000

Tabela 38 Podokresy programowania 2004 - 2007

3 Powiązanie projektów z celami strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno – społeczno – gospodarczego gminy

Gmina Nowogrodziec realizuje konsekwentnie zadania postawione w Strategii rozwoju gminy Nowogrodziec, która jest podstawowym dokumentem strategicznym gminy i oddziałuje w sposób deterministyczny na dokumentację planistyczną niższego rzędu, w tej liczbie także na projekty / zadania inwestycyjne przyjęte do realizacji w ramach niniejszego Planu Rozwoju Lokalnego.

Poniżej, w formie tabeli, przedstawiono bezpośrednie powiązania przyjętych w niniejszym opracowaniu projektów / zadań inwestycyjnych z zadaniami zawartymi w Strategii rozwoju gminy Nowogrodziec, która została przyjęta Uchwałą Nr XXXI/285/01 Rady Gminy i Miasta Nowogrodziec z dnia 5 grudnia 2001 r.

Lp	Plan Rozwoju Lokalnego	Strategia rozwoju gminy Nowogrodziec			
	Nazwa projektu / zadania inwestycyjnego	Numer zadania	Nazwa zadania	Pozycja zadania	Nazwa pozycji zadania
1	Realizacja kompleksowej gospodarki wodno-ściekowej - Etap I. Modernizacja oczyszczalni ścieków w Nowogrodźcu oraz budowa wodociągu w Gierałtowie	7	Rozwój systemu wodociągów	a	dokończenie procesu wodociągowania gminy
		27	Realizacja programu kompleksowej gospodarki ściekowej	a	modernizacja oczyszczalni ścieków
2	Poprawa bazy sportowej w szkołach podstawowych i gimnazjach – Etap I. Budowa sali gimnastycznej w Nowogrodźcu	11	Realizacja długookresowego programu modernizacji i rozbudowy gminnych placówek oświatowych	a	rozbudowa Szkoły Podstawowej im B. Chrobrego w Nowogrodźcu wraz z kompleksem sportowo-rekreacyjnym (hala sportowa, boiska itp.)
3	Rozwój systemu wodociągów-budowa wodociągu w Milikowie i Gościszowie	7	Rozwój systemu wodociągów	a	dokończenie procesu wodociągowania gminy
4	Rozwój systemu wodociągów-budowa wodociągu w Kierźnie	7	Rozwój systemu wodociągów	a	dokończenie procesu wodociągowania gminy
5	Udoskonalenie systemu funkcjonowania administracji gminnej-modernizacja Urzędu Miejskiego, informatyzacja oraz rozwój usług publicznych "on line"	19	Udoskonalenie systemu funkcjonowania administracji gminnej	a	modernizacja siedziby Urzędu Miasta i Gminy Nowogrodziec

Tabela 39 Powiązanie projektów / zadań inwestycyjnych z zadaniami zawartymi w Strategii rozwoju gminy Nowogrodziec

4 Powiązanie projektów z innymi działaniami realizowanymi na terenie gminy, powiatu

Warto podkreślić, że Plan Rozwoju Lokalnego został opracowany w oparciu o dokument Strategii rozwoju gminy Nowogrodziec (obowiązującej na mocy Uchwały Nr XXXI/285/01 Rady Gminy i Miasta Nowogrodziec z dnia 5 grudnia 2001 r.), jest to główny dokument strategiczny gminy, w opracowywaniu którego dbano o zgodność z zaleceniami Agendy 21, czyli Globalnym Programem Działań na Rzecz Rozwoju Zrównoważonego w perspektywie XXI wieku. Program ten przyjęto w czerwcu 1992 r. na Konferencji ONZ (zwanej „Szczytem Ziemi”) w Rio de Janeiro przez 153 państwa. Polska podpisując dokumenty z Rio, zobowiązała się do praktycznej realizacji koncepcji ekorozwoju. Szczególnie ważnym zobowiązaniem jest opracowanie i wdrożenie do końca 2000 roku w każdej polskiej gminie i powiecie lokalnej Agendy 21.

Przyjęte zrównoważone rozwiązania dla gminy Nowogrodziec powinny dać w dłuższym horyzoncie czasu dużo większe – niż w wypadku tradycyjnie opracowywanych i wdrażanych Strategii – efekty społeczne oraz ekonomiczne, gdyż nie niszczą struktur, a także zasobów przyrodniczych i kulturowych. Zasoby te są podstawą nie tylko wielu rodzajów działalności gospodarczej, lecz także podstawą zachowania fizycznego i psychicznego zdrowia człowieka, głównego twórcy rozwoju i jednocześnie odbiorcy jego efektów. Naturalną kontynuacją planistycznego podejścia gminy Nowogrodziec do realizacji działań (projektów / zadań inwestycyjnych) w przyszłości jest opracowanie niniejszego Planu Rozwoju Lokalnego.

Ponadto, w związku z treścią Strategii Rozwoju Powiatu Bolesławieckiego, samorząd gminy Nowogrodziec uznaje za niezwykle ważne partycypowanie w realizacji niektórych zawartych w niej zadań. Stąd, jako pełnoprawne zadanie 29. Strategii rozwoju gminy Nowogrodziec wprowadzono:

Udział władz gminy w realizacji przedsięwzięć subregionalnych (zawartych w Strategii Rozwoju Powiatu Bolesławieckiego) w zakresie dotyczącym gminy Nowogrodziec, takich jak:

- **wdrożenie programu restrukturyzacji szkolnictwa ponadgimnazjalnego,**
- wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- koordynacja działań w zakresie profilaktyki i walki z uzależnieniami,

- opracowanie i wdrożenie programu „Bezpieczny Powiat”,
- opracowanie i wdrożenie systemu gospodarki odpadami dla Powiatu Bolesławieckiego,
- organizacja imprez ekologicznych,
- promocja zachowań proekologicznych,
- opracowanie i wdrożenie programu promocji energetyki niekonwencjonalnej,
- identyfikacja i ewidencja podstawowych zagrożeń ekologicznych,
- sporządzenie studium zasobowego Powiatu Bolesławieckiego identyfikującego możliwości wykorzystania jego zasobów naturalnych,
- promocja możliwości wykorzystania zasobów naturalnych,
- opracowanie i wdrożenie programu promocji Powiatu Bolesławieckiego,
- **inicjowanie działań zmierzających do poprawy gospodarki wodnej na terenie powiatu,**
- współpraca władz powiatowych z samorządami gmin w zakresie koordynacji rozwoju przestrzennego.

W przytoczonym powyżej zadaniu 29. Strategii rozwoju gminy Nowogrodzic zaznaczone zostały zagadnienia, w ramach których realizacja projektów objętych niniejszym Planem Rozwoju Lokalnego jest zbieżna z zadaniami realizowanymi w szerszym obszarze tj. także przez powiat bolesławiecki.

5Oczekiwane wskaźniki osiągnięć Planu Rozwoju Lokalnego

Oczekiwane przez powiat wskaźniki osiągnięć planu służą zmierzeniu osiągnięcia celów szczegółowych zdefiniowanych w dokumencie pt. Uzupełnienie Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (Priorytet 3. Rozwój lokalny, Działanie 3.1. Obszary wiejskie oraz Działanie 3.2. Obszary podlegające restrukturyzacji).

Głównym celem Działania 3.1. Obszary wiejskie jest przeciwdziałanie marginalizacji społecznej i ekonomicznej obszarów wiejskich (obszary wiejskie to obszary usytuowane poza

granicami administracyjnymi miast zgodnie z „Podstawami Wsparcia Wspólnoty na lata 2004 – 2006” przyjętymi przez Kolegium Wysokich Komisarzy KE w dniu 10 grudnia 2003 r. i przez Radę Ministrów w dniu 23 grudnia 2003 r.) i małych miast do 20 tys. mieszkańców. Dodatkowo określone są następujące cele szczegółowe Działania:

- wzrost mobilności zawodowej mieszkańców wsi i małych miast,
- tworzenie warunków do dywersyfikacji działalności gospodarczej.

Natomiast głównym celem Działania 3.2. Obszary podlegające restrukturyzacji jest przeciwdziałanie marginalizacji społecznej i ekonomicznej obszarów restrukturyzowanych.

Rodzaje kwalifikujących się projektów do złożenia w ramach Działania 3.1 i 3.2 zawierają się w obszarach:

- budowa lub modernizacja urządzeń do odprowadzania i oczyszczania ścieków
- budowa lub modernizacja urządzeń zaopatrzenia w wodę i poboru wody
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii
- poprawa jakości powietrza
- gospodarka odpadami
- przeciwdziałanie powodziom
- budowa lub modernizacja dróg gminnych i powiatowych o znaczeniu lokalnym
- kompleksowe uzbrojenie terenu pod inwestycje
- budowa lub modernizacja lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej

oraz dodatkowo w Działaniu 3.2:

- inkubatory przedsiębiorczości.

Do pomiaru tychże szczegółowych celów służą wskaźniki produktu i rezultatu, mierzące natychmiastowe efekty dotyczące bezpośrednich beneficjentów finansowanych działań.

W związku z faktem, że niniejszy Plan Rozwoju Lokalnego stanowi załącznik niezbędny do ubiegania się o środki pomocowe z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach wyżej opisanych działań. Stąd sugeruje się, iż oczekiwane wskaźniki osiągnięć Planu Rozwoju Lokalnego będą zbieżne ze wskaźnikami dla projektów w ramach ZPORR, wskazanymi przez Instytucję Zarządzającą właściwą dla działań 3.1 oraz 3.2.

Poniżej zaprezentowano listę przykładowych, sugerowanych wskaźników produktu i rezultatu (zgodnych z listą „Wskaźników dla projektów ZPORR – aktualna wersja z dnia 18.10.2004 r. w ramach priorytetu 1, 2, 3, 4 ZPORR”), które mogą znaleźć zastosowanie przy realizacji projektów z wykorzystaniem środków pomocowych w ramach Działań 3.1 i 3.2.

Produkty

- długość wybudowanej sieci wodociągowej [km],
- długość zmodernizowanej sieci wodociągowej [km],
- długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej [km],
- długość zmodernizowanej sieci kanalizacji sanitarnej [km],
- liczba zmodernizowanych stacji uzdatniania wody [szt.],
- liczba wybudowanych przepompowni ścieków [szt.].

Rezultaty

- liczba gospodarstw domowych/budynków podłączonych do sieci wodociągowej [szt.],
- liczba osób korzystających z sieci wodociągowej [osoby],
- długość sieci wodociągowej na terenie gminy [km],
- stosunek ilości budynków podłączonych do wodociągu do wszystkich budynków w gminie [%],
- liczba gospodarstw domowych/budynków podłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej [szt.],

- liczba osób korzystających z sieci kanalizacji sanitarnej [osoby],
- długość sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy [km],
- liczba gospodarstw domowych/budynków obsługiwanych przez stację uzdatniania wody [szt.],
- stosunek ilości budynków podłączonych do kanalizacji wodociągu do wszystkich budynków w gminie [%].

6 Plan finansowy na lata 2004 – 2007

Lp.	Nazwa zadania	Przewidywany całkowity koszt zadań	2004		2005		2006		2007		Ogółem	
			Przewidywane wyk.		Przewidywane wyk.		Przewidywane wyk.		Przewidywane wyk.		Przewidywane wyk.	
			Środki własne	Inne	Środki własne	Inne	Środki własne	Inne	Środki własne	Inne	Środki własne	Inne
1	Realizacja kompleksowej gospodarki wodno-ściekowej - Etap I. Modernizacja oczyszczalni ścieków w Nowogrodźcu oraz budowa wodociągu w Gierałtowie	11 006 017	142 621	411 750	1 704 078	4 711 590	1 165 275	2 870 703	-	-	3 011 974	7 994 043
Opis planowanych, innych niż środki własne Urzędu Miejskiego, źródeł finansowania ww. zadania		Zadanie realizowane w ramach „Programu wspierania małych i średnich gmin w obszarze infrastruktury - Poprawa środowiska oraz aktywizacja gminy Nowogrodziec zgodna z zasadami zrównoważonego rozwoju”. Program współfinansowany dotacją ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego do wysokości 75 % kosztów, kredytu z EBOR										
2	Poprawa bazy sportowej w szkołach podstawowych i gimnazjach – Etap I. Budowa sali gimnastycznej w Nowogrodźcu	4200000	1 300 000	-	500 000	1 200 000	200 000	800 000	200 000	-	2 200 000	2 000 000
Opis planowanych, innych niż środki własne Urzędu Miejskiego, źródeł finansowania ww. zadania		Zadanie realizowane z częściowym dofinansowaniem ze środków Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu z dopłat od gier oraz kredytu.										
3	Rozwój systemu wodociągów-budowa wodociągu w Milikowie i Gościszowie	3000000		-	250000	1000000	500000	1250000	-	-	750000	2250000

Opis planowanych, innych niż środki własne Urzędu Miejskiego, źródeł finansowania ww. zadania	Zadanie współfinansowane dotacją z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego do wysokości 75% kosztów kwalifikowanych, kredytu bankowego oraz pożyczki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.										
4 Rozwój systemu wodociągów-budowa wodociągu w Kierźnie	1500000		-	100000	600000	200000	600000	-	-	300000	1200000
Opis planowanych, innych niż środki własne Urzędu Miejskiego, źródeł finansowania ww. zadania	Zadanie współfinansowane dotacją z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego do wysokości 75% kosztów kwalifikowanych, kredytu bankowego oraz pożyczki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.										
5 Udoskonalenie systemu funkcjonowania administracji gminnej-modernizacja Urzędu Miejskiego, informatyzacja oraz rozwój usług publicznych "on line"	310000	7500	-	70000	116250	-	116250	-	-	77500	232500
Opis planowanych, innych niż środki własne Urzędu Miejskiego, źródeł finansowania ww. zadania	Zadanie współfinansowane dotacją z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego do wysokości 75% kosztów kwalifikowanych.										

Tabela 40 Plan finansowy na lata 2004 – 2007

7 System wdrażania

7.1 Prace wdrożeniowe

Mając na uwadze strukturę Planu Rozwoju Lokalnego, który jest wynikiem i połączeniem prac związanych z opracowaniem „Strategii rozwoju gminy Nowogrodzic” – jako nadrzędnego dokumentu wytyczającego kierunek, w jaki chce podążać gmina oraz „Wieloletniego Planu Inwestycyjnego na lata 2004 – 2007 dla gminy i miasta Nowogrodzic” – jako narzędzia stanowiącego główną wytyczną dla oszacowania i dokładnego zaplanowania ponoszonych przez gminę wydatków inwestycyjnych w nadchodzących latach, doświadczenia innych jednostek samorządu terytorialnego w zakresie realizacji planów strategicznych, a także cechy charakterystyczne gospodarki i samorządu gminy Nowogrodzic wyróżnić można następujące, związane z wdrażaniem Planu Rozwoju Lokalnego funkcje:

Funkcja koncepcyjna:

Ze względu na kwalifikacje osób, które mogą zostać zaangażowane do współpracy w zakresie wszystkich obszarów interakcji samorządu i gospodarki gminy oraz w zakresie działalności wewnętrznej samorządu gminy, które określone zostały w niniejszym Planie Rozwoju Lokalnego jako projekty / zadania inwestycyjne do realizacji, wskazane jest, aby osoby te:

- projektowały procedury wdrożeniowe poszczególnych projektów / zadań inwestycyjnych,
- oceniały ww. procedury sporządzone przez inne podmioty,
- modyfikowały ww. procedury wcześniej sporządzone,
- przekazywały wypracowane koncepcje Radzie Miejskiej oraz właściwym komórkom Urzędu Miejski, jednostkom gminnym, podmiotom współpracującym z samorządem lokalnym w realizacji projektów / zadań inwestycyjnych gminy,
- zlecały wykonanie szczegółowego projektu realizacji danego zadania.

Funkcja monitoringowo - wnioskodawcza:

Istotą przyjętego Planu Rozwoju Lokalnego jest realizacja wymienionych w treści projektów / zadań inwestycyjnych, które w szerszej skali mają na celu realizację zawartych w „Strategii

rozwoju gminy Nowogrodziec” celów strategicznych i operacyjnych, do których osiągnięcia Burmistrz oraz Rada winny dążyć. Projekty / zadania inwestycyjne służą jako narzędzia niezbędne do realizacji tego postulatu. Jeśli w otoczeniu i „wnętrzu” gminy pojawią się nowe ważne szanse lub zagrożenia związane z zadaniowym instrumentarium Strategii, a tym samym pojawiają się nowe zadania inwestycyjne o wysokim priorytecie dla gminy, wtedy niezbędna staje się korekta Planu Rozwoju Lokalnego (w zakresie struktury projektów / zadań inwestycyjnych lub terminów ich realizacji). Z kolei, w chwili gdy pojawią się nowatorskie, skuteczniejsze lub efektywniejsze koncepcje realizacji zadań, zmianie powinny ulec istniejące procedury ich wdrażania. Natomiast w sytuacji zaistnienia zjawiska nieciągłości strategicznej, zwanego również w literaturze przedmiotu „załamaniem uwarunkowań rozwojowych”, polegającego na drastycznej zmianie cech gospodarczej, społecznej lub środowiskowej sfery gminy, zmianie należy poddać układ celów strategicznych i operacyjnych, a tym samym gruntownym zmianom ulegnie Plan Rozwoju Lokalnego. W praktyce zmiana taka wymaga podjęcia na nowo procedury planowania od szczebla strategicznego do wykonawczego wraz z warsztatami liderów gminy. W związku z powyższym powinno się:

- identyfikować opisane wyżej szanse i zagrożenia, a także silne i słabe strony gminy Nowogrodziec (zgodnie z zapisami w „Strategii rozwoju gminy Nowogrodziec”),
- okresowo analizować właściwość listy projektów / zadań inwestycyjnych,
- informować Radę Miejską o potrzebie zmiany Planu Rozwoju Lokalnego gminy Nowogrodziec w części zadaniowej, a także przedstawiać propozycje tych zmian,
- informować Radę Miejską o konieczności sporządzenia nowego Planu Rozwoju Lokalnego gminy,
- identyfikować nowe, korzystniejsze koncepcje realizacji poszczególnych projektów / zadań inwestycyjnych i uzupełniać o nie projekty zadań, a następnie przekazywać ich nowe wersje właściwym podmiotom.

Funkcja wewnętrznej dystrybucji informacji

Stopień realizacji przyjętych projektów / zadań inwestycyjnych w nakreślonym horyzoncie czasowym, zależy m.in. od sprawności obiegu wszelkich informacji nt. Planu Rozwoju Lokalnego między wszystkimi osobami tworzącymi władzę gminy Nowogrodziec.

Niedoinformowanie władzy w tej sferze działalności może nie tylko ograniczać efektywność działań, wywoływać sprzeczne działania czy prowadzić do konfliktów, ale nawet stać się jedną z przyczyn zaniechania realizacji zawartych w Planie Rozwoju Lokalnego projektów / zadań inwestycyjnych. Rolą funkcji wewnętrznej dystrybucji informacji będzie, zatem:

- pełnienie roli forum wymiany informacji, poglądów i koncepcji związanych z realizacją projektów / zadań inwestycyjnych.

Funkcja promocyjna

Upublicznienie przebiegu realizacji Planu Rozwoju Lokalnego skutkować będzie wzrostem zaufania do władzy lokalnej, akceptacją dla działań podejmowanych w jego ramach, a także zwiększeniem zaangażowania społecznego w realizację niektórych projektów / zadań inwestycyjnych. Ponadto, postępowanie takie będzie jednym z gwarantów kontynuacji realizacji Planu Rozwoju Lokalnego przez Radę Miejską kolejnej kadencji. Gmina powinna wypełniać szereg czynności związanych z „public relations” Planu Rozwoju Lokalnego. Do jej zadań będzie należeć w szczególności:

- przygotowywanie krótkich publikacji prasowych (np. okresowych sprawozdań) nt. realizacji projektów / zadań inwestycyjnych,
- przygotowywanie materiałów nt. realizowanych projektów / zadań inwestycyjnych wg zapotrzebowania zgłaszanego przez przedstawicieli mediów,
- projektowanie i wykonywanie czynności związanych z promocją realizacji projektów / zadań inwestycyjnych zawartych w Planie Rozwoju Lokalnego realizowanych „przy okazji” innych działań promocyjnych prowadzonych przez samorząd gminy,
- nagłaśnianie procedury wdrożeniowej w każdy dostępny sposób (we własnym środowisku zawodowym, politycznym, społecznym itp.).

Funkcja kooperacyjna

Realizacja wielu projektów / zadań inwestycyjnych gminy Nowogrodziec może odbywać się we współpracy z różnymi podmiotami i osobami. Do najważniejszych spośród nich należy zaliczyć:

- samorząd powiatu bolesławieckiego,

- samorządy gmin sąsiednich,
- podmioty gospodarcze i ich organizacje,
- instytucje dystrybuujące środki pomocowe lub/i wspierające samorządy w sposób pozamaterialny,
- organizacje społeczne działające w sferze kultury, sportu, rekreacji, oświaty i ochrony zdrowia,
- partnerów współpracy transgranicznej.

Podstawowe przesłanki inicjacji i realizacji współpracy to możliwości poprawy skuteczności oraz efektywności realizacji projektów / zadań inwestycyjnych, pozyskania dodatkowych środków rozwojowych oraz wykorzystania cennych koncepcji dynamizujących działalność samorządu. Niezbędna jest, zatem identyfikacja potencjalnych partnerów współpracy, a następnie zaprojektowanie i wykonywanie, korzystnych dla obu stron, czynności. Prawdopodobne jest również zaistnienie sytuacji, w której dany podmiot wystąpi z koncepcją lub szczegółową propozycją dotyczącą realizacji projektów / zadań inwestycyjnych. Konieczna stanie się wtedy analiza propozycji pod kątem korzyści, jakie przynieść może jej realizacja w gospodarczej, społecznej lub środowiskowej płaszczyźnie rozwoju gminy. Wymagania te pozwalają na twierdzenie, iż gmina może podjąć się działań takich jak:

- stały monitoring zbiorowości podmiotów, które mogą stać się partnerami współpracy w zakresie projektów / zadań inwestycyjnych oraz poszukiwanie partnerów określonego typu do wspólnej realizacji danego zadania (w tym przede wszystkim źródeł finansowania pozabudżetowego),
- udział w sporządzaniu wniosków o finansowe lub inne wsparcie realizacji projektów / zadań inwestycyjnych. Chodzi tu o wnioski adresowane do tzw. „instytucji pomocowych” lub organów władzy / administracji państwowej.
- informowanie (w postaci syntetycznego dokumentu) Rady Miejskiej o nowych, zidentyfikowanych możliwościach w zakresie współpracy (w tym przede wszystkim o nowych możliwościach finansowania pozabudżetowego),
- nawiązywanie kontaktów z potencjalnymi partnerami współdziałania,

- opiniowanie zewnętrznych (wysuniętych przez inne podmioty) propozycji współpracy,
- opiniowanie zewnętrznych propozycji zmiany Planu Rozwoju Lokalnego gminy Nowogrodziec oraz informowanie Rady Miejskiej o tego typu propozycjach.

Funkcja prewencyjna

Jednym z największych zagrożeń Planu Rozwoju Lokalnego jest możliwość odrzucenia przez władze lokalne kolejnych kadencji. Zmiana priorytetów rozwojowych jest niezbywalnym prawem każdej władzy samorządowej, opartym na cennych, a jednocześnie fundamentalnych dla polskiego ustroju, zasadach demokracji. Jeśli odbywa się ona jako konstruktywna reakcja na zmianę otoczenia i „wnętrza” gminy, wtedy należy oceniać ją pozytywnie. Wydaje się jednak, że w perspektywie nadchodzących lat istnieje niewielkie prawdopodobieństwo diametralnej zmiany uwarunkowań rozwojowych gminy Nowogrodziec oraz preferencji jej mieszkańców, które to czynniki stanowiły punkt wyjścia do budowy struktury takich dokumentów jak: „Strategia rozwoju gminy Nowogrodziec”, „Wieloletni Plan Inwestycyjny na lata 2004 – 2007 dla gminy i miasta Nowogrodziec”, a także dla niniejszego Planu Rozwoju Lokalnego. Rezygnacja przyszłej Rady Miejskiej z realizacji projektów / zadań inwestycyjnych zawartych w niniejszym Planie Rozwoju Lokalnego może być również podyktowana przyczynami politycznymi, ambicjonalnymi, brakiem doświadczenia lub skłonności do wykonywania zadań fakultatywnych, a przede wszystkim nieznaną korzyści wynikających z realizacji spójnego, długofalowego programu rozwoju. Nie istnieją w pełni skuteczne sposoby przeciwdziałania temu zjawisku. Polskie i zachodnioeuropejskie doświadczenia samorządowego planowania strategicznego wskazują jednak, że można podejmować pewne działania skutkujące obniżeniem prawdopodobieństwa jego wystąpienia. Część z nich została już zastosowana podczas opracowywania dokumentów strategicznych gminy. Część musi być wykonana podczas ich wdrażania. Stąd gmina powinna włączyć się w ich nurt. Do jej zadań należeć będzie:

- sporządzenie końcowego raportu z procesu realizacji projektów / zadań inwestycyjnych z końcem obecnej kadencji,
- sporządzenie listu intencyjnego adresowanego do przyszłej Rady i Burmistrza zawierającego apel o kontynuację realizacji projektów / zadań inwestycyjnych. List oraz ww. raport mogą zostać przyjęte przez Radę w formie uchwały lub stanowiska (w sprawie

ważnej dla rozwoju gminy) Rady Miejskiej i przekazane nowej Radzie i Burmistrzowi wkrótce po ich ukonstytuowaniu.

Funkcja doradcza

Burmistrz oraz Rada Miejska mogą:

- opiniować projekty uchwał związanych z Planem Rozwoju Lokalnego,
- wspomagać Komisje Rady Miejskiej na ich wniosek w opiniowaniu projektów uchwał Rady związanych z Planem Rozwoju Lokalnego,
- wspomagać Komisje Rady Miejskiej na ich wniosek w tworzeniu projektów uchwał związanych z Planem Rozwoju Lokalnego,
- informować Radę lub właściwą Komisję Rady o potrzebie wystąpienia z inicjatywą uchwałodawczą umożliwiającą lub usprawniającą proces realizacji projektów / zadań inwestycyjnych zawartych w Planie Rozwoju Lokalnego.

7.2 Zasady prac

- Lista zadań może rozszerzać się o zadania nie przewidziane.
- Rada Miejska może występować o realizację zadań związanych z realizacją Strategii nie przewidzianych w niniejszym planie prac.
- Większość opisanych prac wykonywać będą osoby do tego powołane przez Burmistrza (zespół specjalistów z Urzędu Miejskiego w Nowogrodźcu poszerzony o radnych wytypowanych przez Radę Miejską), poza posiedzeniami. Posiedzenia w większości poświęcone będą planowaniu, ocenianiu i przyjmowaniu tych prac, które to czynności będą przeprowadzane w ramach posiedzeń związanych z analizą realizacji Planu Rozwoju Lokalnego, zadań zawartych w „Strategii rozwoju gminy Nowogrodziec” i Wieloletniego Planu Inwestycyjnego.
- Biorąc pod uwagę zakres prac, właściwe będzie przyjęcie, iż w ciągu roku odbędzie się odpowiednia ilość posiedzeń poświęconych także Planowi Rozwoju Lokalnego, zgodnie z normalnym trybem pracy Rady Miejskiej.

- Do współpracy mogą (powinny) być zapraszane inne osoby na zasadach wsparcia eksperckiego.

8 Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej

8.1 System monitorowania Planu Rozwoju Lokalnego

Wdrażanie Planu Rozwoju Lokalnego, tak jak innych dokumentów o charakterze strategicznym, dowolnej jednostki samorządu terytorialnego wymaga prowadzenia monitoringu stopnia zaawansowania realizacji zawartych w nim projektów / zadań inwestycyjnych. Zaniechanie kontroli realizacji planu strategicznego skutkuje prawie zawsze gwałtownym spadkiem skuteczności i efektywności procesu wdrożeniowego. Niejednokrotnie prowadzi do odsunięcia realizacji projektów / zadań inwestycyjnych w bliżej nieokreślonej przyszłości.

Dynamiczny charakter planu, służącego realizacji idei zrównoważonego rozwoju gminy Nowogrodzic, narzuca konieczność monitorowania zmian zachodzących w gminie i jej otoczeniu oraz weryfikacji przyjętych do realizacji projektów / zadań inwestycyjnych i metod ich osiągania.

Powszechnie stosowanym w tym zakresie rozwiązaniem jest ocena stopnia i tempa osiągania celów realizacji projektów / zadań inwestycyjnych. Służy jej zestaw mierników pozwalających na zweryfikowanie czy dany projekt / zadanie inwestycyjne został w założonym terminie zrealizowany, czy też nie. Osiągnięcie w założonym okresie wszystkich lub zdecydowanej większości założonych wartości mierników oznaczać będzie realizację podjętych w Planie Rozwoju Lokalnego gminy projektów / zadań inwestycyjnych, tym samym osiągnięcie wyznaczonych celów operacyjnych, a to z kolei oznaczać będzie osiągnięcie głównych celów strategicznych i wypełnienie założeń postawionych w „Strategii rozwoju gminy Nowogrodzic”.

Monitorowanie jest procesem, który ma na celu analizowanie stanu zaawansowania projektu i jego zgodności z postawionymi założeniami. Istotą monitorowania jest wyciąganie wniosków z tego, co zostało i nie zostało zrobione. Jest nią także modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby efektywnie kojarzyć je z innymi przedsięwzięciami realizowanymi na obszarze objętym Planem Rozwoju Lokalnego tj. gminy.

Monitoring powinien mieć charakter sformalizowany, w tym celu nastąpi powołanie zespołu zadaniowego ds. realizacji Planu Rozwoju Lokalnego. Zespół ten będzie powołany na mocy zarządzenia Burmistrza. W jego skład wejdą:

1Burmistrz

2Zastępca Burmistrza

3Skarbnik

4Naczelnicy Referatów:

- Referat Finansowo – Budżetowy,
- Referat Organizacyjno - Administracyjny i Kadr,
- Referat Rolnictwa i Gospodarki Nieruchomościami,
- Referat Rozwoju Gospodarczego i Budownictwa,
- Referat Spraw Obywatelskich i Urząd Stanu Cywilnego.

5 Opcjonalnie Burmistrz może zaprosić do współpracy eksperta (ów) zewnętrznych

i / lub

6 Podmioty zewnętrzne posiadające odpowiednie uprawnienia do nadzoru i weryfikacji zadań określonych w projekcie, wskazanych przez Burmistrza do realizacji „na zewnątrz”.

Zespół ten raz w roku oceniał będzie realizację Planu Rozwoju Lokalnego, a także m.in. na podstawie własnych analiz oraz raportu o stanie gminy, proponował będzie Radzie zmiany w dokumencie Planu Rozwoju Lokalnego gminy Nowogrodzic.

Organem gminy odpowiedzialnym za monitorowanie i ocenę realizacji planu jest:

- Burmistrz.

W zakres zadań realizowanych przez zespół zadaniowy ds. realizacji Planu Rozwoju Lokalnego wchodzi:

- monitorowanie i nadzór nad realizacją planu;
- przygotowywanie propozycji zmian w planie;
- przygotowywanie okresowych ocen realizacji planu;
- opiniowanie okresowych ocen realizacji planu;
- konsultacje z partnerami społeczno – gospodarczymi regionu.

Monitorowanie realizacji planu odbywać się będzie na podstawie sprawozdań budżetowych i finansowych jednostek organizacyjnych gminy oraz innych dokumentów przedkładanych na żądanie zespołu zadaniowego ds. realizacji Planu Rozwoju Lokalnego.

Ocena realizacji planu

- pod względem finansowym odbywać się będzie na podstawie sprawozdań kwartalnych, półrocznych i rocznych z wykonania planu wydatków;
- pod względem merytorycznym na podstawie sprawozdań dyrektorów jednostek.

Ocena planu rozwoju lokalnego dokonywana będzie każdorazowo na zakończenie roku budżetowego.

Monitoringowe funkcje realizowane będą także przez Radę Miejską. Rada oceniać będzie bowiem okresowo (co najmniej raz w roku) bieżący stan i efekty realizacji projektów / zadań inwestycyjnych ujętych w Planie Rozwoju Lokalnego, a ponadto skuteczność poczynań wdrożeniowych gminy (sesja tematyczna). Na bieżąco prowadzona będzie zatem weryfikacja ustaleń Planu Rozwoju Lokalnego, a w razie potrzeby także ich aktualizacja. W związku z tym Rada Miejska otrzymywać będzie, co najmniej raz do roku, odpowiednio przygotowane raporty.

8.2 Sposoby oceny Planu Rozwoju Lokalnego

Istotną rolą zespołu zadaniowego ds. realizacji Planu Rozwoju Lokalnego będzie zdefiniowanie wskaźników rozwoju lokalnego. Zasadniczym ich zadaniem będzie zobrazowanie i zobiektywizowanie stopnia realizacji celów strategicznych. Ich lista może być dość długa, stąd konieczną wydaje się ich weryfikacja w oparciu o następujące kryteria:

- mierzalności danych niezbędnych do wyliczenia wskaźnika (czy dane te są łatwo dostępne i czy ich zdobycie nie wiąże się z nadmiernymi kosztami?),
- prostota w konstrukcji wskaźnika i łatwość jego interpretacji,
- łatwość prezentacji w lokalnych mediach jako instrumentów monitorowania i analizowania głównych trendów rozwojowych gminy.

8.3 Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi

8.3.1 Współpraca pomiędzy Urzędem Miejskim a organizacjami pozarządowymi

Współpraca pomiędzy Urzędem Miejskim a organizacjami pozarządowymi przy realizacji założeń Planu Rozwoju Lokalnego odbywać się może w celach:

- inicjowania, przygotowania i realizacji na terytorium gminy wspólnych przedsięwzięć służących rozwojowi i współpracy samorządów,
- programowania i realizacji regionalnej polityki ekorozwoju,

- tworzenia warunków do rozwoju turystyki w szczególności poprzez polepszanie i rozwój infrastruktury turystycznej, promocję turystyki, pozyskiwanie inwestorów, monitoring ruchu turystycznego,
- informowania społeczności lokalnych o idei integracji europejskiej oraz o strukturze i funkcjonowaniu Unii Europejskiej,
- pozyskiwania i wykorzystywania środków pomocowych Unii Europejskiej oraz innych krajowych i międzynarodowych instytucji finansowych,
- podejmowania działań organizacyjnych i inwestycyjnych mających na celu zrównoważony rozwój gminy, poprawę warunków życia mieszkańców oraz rozwój przedsiębiorczości na terenie objętym Planem Rozwoju Lokalnego,
- inspirowania i podejmowania wspólnych inicjatyw służących społeczno - gospodarczemu rozwojowi gminy oraz mających wpływ na rozwój społeczności objętych działaniami,
- inicjowania i opiniowania strategicznych projektów gospodarczych dotyczących działalności gminy oraz obszarów ich działania,
- realizacji innych przedsięwzięć promujących ideę samorządności i integracji europejskiej,
- udzielania, w różnych formach, dotacji z budżetu gminy dla podmiotów pozarządowych chcących wykonywać zadania publiczne,
- szukania wspólnych płaszczyzn zainteresowania w realizacji poszczególnych zadań (lobbowanie).

8.3.2 Współpraca pomiędzy Urzędem Miejskim a sektorem publicznym i prywatnym

Współpraca pomiędzy Urzędem Miejskim a sektorem publicznym i prywatnym w celu realizacji planu odbywać się będzie poprzez:

- inicjowanie okresowych spotkań z przedstawicielami organizacji przedsiębiorców i innych organizacji mających wpływ na rozwój gminy,
- przepływ informacji z sesji Rady Miejskiej,
- udostępnienie udziałów w spółkach gminnych w celu zaangażowania kapitału prywatnego do realizacji zadań publicznych (gmina posiada udiały w pięciu spółkach),
- rozpisywanie przetargów na realizację zadań zawartych w Planie Rozwoju Lokalnego,

- stosowanie dopuszczalnych ułatwień w działalności dla podmiotów zainteresowanych udziałem w realizacji zadań.

8.4 Public relations Planu Rozwoju Lokalnego

Public relations planu rozwoju lokalnego odbywać się poprzez:

- strony internetowe – zamieszczenie Planu Rozwoju Lokalnego oraz jego aktualizacja,
- działania informacyjno – promocyjne,
- współpracę z redakcją telewizji lokalnej, z którą gmina posiada umowę na relacje wydarzeń z terenu gminy – przekazywanie za jej pośrednictwem ważnych informacji dotyczących bieżącego funkcjonowania samorządu i jednostek gminy, w tym realizacji projektów / zadań inwestycyjnych,
- cykliczną publikację raportów z realizacji zadań w lokalnej prasie,
- przekazanie Planu Rozwoju Lokalnego do szkół i bibliotek,
- prezentację publiczną w trakcie zebrań wiejskich w sołectwach,
- wykorzystywanie części lub całości dokumentu Planu Rozwoju Lokalnego podczas imprez targowych, w których gmina bierze udział,
- wizualizację – standardowe oznaczanie obiektów, wydawnictw i wystrojów upowszechniające wiedzę o efektach planu, z uwzględnieniem zasad promocji projektów realizowanych z wykorzystaniem funduszy unijnych.

Spis tabel

Tabela 1 Wybiórcza charakterystyka podziału terytorialnego gminy Nowogrodziec.....	5
Tabela 2 Stan ludności wg stałego miejsca zameldowania.....	11
Tabela 3 Stan ludności wg wieku faktycznie zamieszkała.....	13
Tabela 4 Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, poprodukcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania.....	14
Tabela 5 Wskaźnik "kondycji demograficznej" gminy Nowogrodziec.....	15
Tabela 6 Wskaźnik "kondycji demograficznej" dla powiatu bolesławieckiego i województwa dolnośląskiego.....	16
Tabela 7 Liczba bezrobotnych wg płci i wieku.....	17
Tabela 8 Liczba bezrobotnych wg płci i poziomu wykształcenia.....	18
Tabela 9 Liczba bezrobotnych wg płci i stażu pracy.....	18
Tabela 10 Stopa bezrobocia w powiecie i województwie.....	19
Tabela 11 Szkoły podstawowe, gimnazja dla dzieci i młodzieży.....	21
Tabela 12 Przedszkola w gminie Nowogrodziec.....	22
Tabela 13 Oddziały przedszkolne w gminie Nowogrodziec.....	22
Tabela 14 Placówki ochrony zdrowia i praktyki lekarskie na terenie gminy.....	23
Tabela 15 Liczba udzielonych porad lekarskich.....	23
Tabela 16 Wydatki na pomoc społeczną.....	24
Tabela 17 Statystyki dotyczące zasobów bibliotecznych gminy Nowogrodziec.....	26
Tabela 18 Zasoby mieszkaniowe gminy Nowogrodziec.....	28
Tabela 19 Wyposażenie mieszkań w urządzenia techniczno – sanitarne.....	28
Tabela 20 Mieszkania oddane do użytku.....	29
Tabela 21 Budynki oddane do użytku / Budownictwo indywidualne.....	29
Tabela 22 Remonty budynków mieszkalnych zarządzanych przez gminę (roboty remontowe). 30	
Tabela 23 Wodociągi.....	31
Tabela 24 Wykaz oczyszczalni ścieków na terenie gminy Nowogrodziec.....	31
Tabela 25 Kanalizacja.....	32
Tabela 26 Sieć gazowa na terenie gminy Nowogrodziec.....	32
Tabela 27 Emisja zanieczyszczeń.....	35
Tabela 28 Osady z komunalnych oczyszczalni ścieków.....	35
Tabela 29 Oczyszczalnie ścieków - wybiórcza statystyka.....	36
Tabela 30 Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu.....	36
Tabela 31 Oczyszczalnie przemysłowe.....	37
Tabela 32 Komunalne i przemysłowe oczyszczalnie ścieków.....	37
Tabela 33 Ścieki komunalne i przemysłowe wymagające oczyszczania.....	37
Tabela 34 Elektroenergetyka w miastach.....	39
Tabela 35 Atuty gminy Nowogrodziec.....	43
Tabela 36 Problemy i zagrożenia gminy Nowogrodziec.....	46
Tabela 37 Szanse rozwoju gminy Nowogrodziec.....	48
Tabela 38 Podokresy programowania 2004 - 2007.....	50
Tabela 39 Powiązanie projektów / zadań inwestycyjnych z zadaniami zawartymi w Strategii rozwoju gminy Nowogrodziec.....	52
Tabela 40 Plan finansowy na lata 2004 – 2007.....	59

Spis wykresów

Wykres 1 Stan ludności wg stałego miejsca zameldowania.....	12
Wykres 2 Urodzenia żywe / Zgony / Przyrost naturalny.....	12
Wykres 3 Liczba osób zamieszkujących gminę Nowogrodzic ze względu na wiek i zamieszkiwany obszar.....	13
Wykres 4 Liczba osób zamieszkujących gminę Nowogrodzic ze względu na wiek i płeć.....	13
Wykres 5 Ludność wg wieku (przedprod., produkcyjnym, poprod.) i zamieszkiwanego obszaru.....	15
Wykres 6 Udział ludności w wieku przedprod., produkcyjnym i poprod.....	15
Wykres 7 Wskaźnik „kondycji demograficznej” (porównanie lat 2000 i 2003).....	16
Wykres 8 Liczba bezrobotnych wg wieku i płci.....	17
Wykres 9 Liczba bezrobotnych wg płci i poziomu wykształcenia.....	18
Wykres 10 Liczba bezrobotnych wg płci i stażu pracy.....	19
Wykres 11 Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych oraz gimnazjów.....	21
Wykres 12 Liczba udzielonych porad lekarskich.....	23
Wykres 13 Wyposażenie mieszkań w urządzenia techniczno – sanitarne.....	29
Wykres 14 Kubatura budynków oddanych do użytku.....	30
Wykres 15 Długość czynnej sieci.....	33
Wykres 16 Liczba połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania.....	33
Wykres 17 Woda dostarczona gospodarstwom domowym / Ścieki odprowadzone / Bilans gospodarki ściekowej.....	34
Wykres 18 Ludność korzystająca z sieci.....	34
Wykres 19 Ścieki komunalne i przemysłowe wymagające oczyszczenia.....	38

Spis rysunków

Rysunek 1 Poglądowa lokalizacja gminy Nowogrodzic na tle województwa dolnośląskiego..	5
Rysunek 2 Lokalizacja Nowogrodźca na tle Polski.....	6
Rysunek 3 Strefa Aktywności Gospodarczej gminy Nowogrodzic.....	9